

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma / Kansainvälinen kauppa

Marianna Kondratieva

LÄÄNINHALLITUSTEN SIVISTYSOSASTON LÄHIALUEYHTEISTYÖN
TULOKSET VENÄJÄN LÄHIALUEIDEN KANSSA

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous, Kouvola

Kansainvälinen kauppa

KONDRATIEVA, MARIANNA	Läänihallitusten sivistysosaston lähialueyhteistyön tulokset Venäjän lähialueiden kanssa
Opinnäytetyö	50 sivua + 10 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Soili Lehto-Kylmänen
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Toukokuu 2010	
Avainsanat	lähialueyhteistyö, EU-rakennerrahoitus, ENPI CBC, naapurisuusohjelmat

Euroopan unionin naapuruuspolitiikka, unionin Venäjäpolitiikka ja Pohjoisen ulottuvuuden politiikka luovat kehykset lähialueyhteistyön yhteistyökokonaisuudelle. Lähialueyhteistyössä toteutetaan valtion aluehallinnon koulutus-, nuoriso-, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuritoimeen liittyviä tavoitteita. Strategia noudattaa niin ulkoasiainministeriön ja opetusministeriön Venäjä-yhteistyön linjauksia kuin sivistyshallinnon eri toimialoja koskevia säädöksiä ja toimintaohjelmia.

Tässä työssä selvitetään, mitä on saatu aikaiseksi läänihallitusten sivistystoimen lähialueyhteistyöllä Venäjän kanssa. Lähialueyhteistyö kuuluu alueellisen opetus- ja kulttuurihallinnon kansainväliseen yhteistyön toimintaan. Lähialue toiminnalla on alueiden viranomaisten ja asiantuntijoiden välistä yhteistyötä, jossa pääasialliset kumppanuudet ovat Murmanskin, Arkangelin, Leningradin, Tverin, Novgorodin alueet sekä Karjalan tasavalta ja Pietari. Tutkimuksessa kartoitettiin lähialueyhteistyön tulokset ja osoitettiin millä resursseilla työ oli mahdollista toteuttaa.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitellään ELY-keskuksen ja sivistystoimen tehtäviä, lähialueyhteistyötä Suomen ja Venäjän välillä 1990-luvun keskivaiheella ja Euroopan unionin rakennerrahasto-ohjelmia, jotka ovat instrumentteja hankkeiden osarahoittamiseen. Käytännön osuuden aineisto koostuu avoimesta ja teemahaastattelusta, johon vastasivat lähialueyhteistyössä toimivat sivistystoimentarkastajat. Kaakkois-Suomen läänin lähialueyhteistyön 1990-luvun ajoista on haastateltu entistä sivistystoimentarkastajaa Esa Gerlanderia.

Tutkimuksessa selviää, että lähialueyhteistyöstä on hyötyä pääasiassa alueiden koulutukselle, kulttuurille. Uusia hankkeita kaivataan, jotta virkamiesten osaamisalue laajenee hankkeiden myötä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

International Trade, Russian Trade

KONDRATIEVA, MARIANNA	The results of cooperation between the Finnish educational and cultural department with the Russian neighboring areas.
Bachelor's Thesis	50 pages + 10 pages of appendices
Supervisor	Soili Lehto-Kylmänen, Senior Lecturer
Commissioned by	Regional State Administration Agency of Southern Finland (former State Provincial Office)
May 2010	
Keywords	regional cooperation, EU-structural funds, ENPI CBC, neighboring programmes

The European Union Neighbourhood Policy, Unions Russia Policy and the Politics of the Northern Dimension will create a framework for cross-border cooperation collaboration ensemble. In Regional Cooperation goals are accomplished related to the state's regional administration's education, youth, sports, library, and culture. Strategy complies with both the Foreign Ministry and the Ministry of Education of Russian cooperation guidelines and educational administration from various sectors of the legislation and action programmes.

The purpose of this study was to reconcile what has been produced at the folk school county government's neighbouring area co-operation with Russia. Regional co-operation is part of a regional educational and cultural management in international co-operation activities. This action holds cooperation between regional authorities and experts with the main partnerships as Murmansk-, Arkhangelsk-, Leningrad-, Tver-, Novgorod region, the Republic of Karelia and St. Petersburg. The research identifies the results of the neighbouring area cooperation and indicates resources the work was possible to realize.

The theoretical part of the thesis studies the functions of Centres for Economic Development, Transport and the Environment and educational administration, neighbourhood cooperation between Finland and Russia between the middle 1990s phase and the European Union's Structural Funds programmes, which are instruments to co-finance projects. The empirical material consists of open and theme interviews, which responded to local area co-operate educational administration inspectors like former inspector Esa Gerlander about the period from the 1990s until 2009.

The study shows that neighbouring cooperation in regional areas will be useful mainly for education and culture. New projects are needed because area of expertise expands through projects.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	8
3	KÄSITTEET	8
4	TOIMEKSIANTAJA	10
	4.1 Etelä-Suomen aluehallintoviraston toiminta ja tehtävät	11
	4.2 ELY-keskus	12
	4.3 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät koulutuksessa, osaamisessa	12
	ja kulttuurissa	12
	4.4 Lähialueyhteistyö ja kansainvälinen toiminta	13
	4.4.1 Kaakkois-Suomen ELY-keskus	13
	4.4.2 Sivistysosaston tehtävät ja päämäärät	13
	4.4.3 Sivistysosaston kansainvälinen yhteistyö	14
5	LÄHIALUEYHTEISTYÖ SUOMEN JA VENÄJÄN VÄLILLÄ	14
6	EU:N RAKENNERAHASTOT	15
	6.1 Interreg II A/III A -ohjelma	17
	6.2 Kaakkois-Suomen Interreg III A -ohjelman kehittämisstrategia ja tavoitteet	18
	6.2.1 Toimintalinjat	18
	6.2.2 Toiminta-alue	19
	6.2.3 Interreg IIIA -ohjelman rahoitushankkeet	20
	6.3 Kaakkois-Suomi – Venäjä-naapuruusohjelma 2004–2006 (–2009)	22
	6.4 ENPI CBC -yhteinen naapuruusohjelma 2007–2013	23
7	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON ANALYYSI	27
	7.1 Historia Kaakkois-Suomen lähialueiden yhteistyöstä 1990 -luvulta 2009 -luvulle	32

7.1.1 Haastattelu: Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistystoimentarkastaja Esa Gerlander, 1990–2009 -luku	32
7.2 Avoin haastattelu	37
7.3 Teemahaastattelu	40
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	56

Liite 4/1. Kartta: Suomen Tasavallan Aluehallintovirastot

Liite 4/2. Kartta: Suomen Tasavallan Elinkeino-, liikenne-, ympäristökeskus

Liite 4/3. Kartta: Suomen Tasavallan läänit

Liite 4/4. Kartta: Suomen Tasavallan maakunnat

Liite 5. Teemahaastattelun runko

Liite 6. Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välinen sopimus yhteistyöstä Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella

Liite 7. Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välinen sopimus yhteistyöstä kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen alalla

KUVAT

Kuva 1. Aluehallintovirastot

Kuva 2. EU lippu

Kuva 3. Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -ohjelma - alue

Kuva 4. Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC -ohjelman toiminta-alueet

Kuva 5. ENPI Kolarctic -ohjelma - alue

Kuva 6. Karelia ENPI CBC -ohjelman toiminta-alue

TAULUKOT

Taulukko 1. Valtion rahoitus virkamiesten väliselle lähialueyhteistyölle 2004–2009

Taulukko 2. Haastattelun lajit

1 JOHDANTO

Venäjä kuuluu Euroopan Unionin poliittisen ja taloudellisen kehityksen vakiinnuttamisen päätavoitteeseen. Unioni pyrkii auttamaan lainsäädännön vahvistamista sekä instituutioiden ja oikeusjärjestyksen tehostamista, joka on Venäjän investointiystävällisen ilmapiiriin ja lainsäädännön harmonisoinnin toimen tukena Euroopan Unionin kanssa. Pyrkimyksen edellytyksenä on yhteistyömuotojen kehittäminen ja laajentaminen Unionin itärajalla, sekä hyvien käytäntöjen löytäminen mm. erilaisten EU - osarahoitteisten ohjelmien tuella. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 2.)

Suomen Itäraja -alueilla tehtävää kehittämis-yhteistyötä oli mahdollista tukea Interreg IIIA -ohjelman avulla. Interreg -ohjelmien tehtävänä on vahvistaa taloudellista ja sosiaalista koheesiota EU:ssa pitämällä yllä rajan yli ja alueiden välillä tapahtuvaa tasapainoista kehitystä. Tasic -ohjelma joka toteutetaan Venäjällä täydentää kyseistä yhteistyötä. Venäjän puolella, toteutettava Tasic-, tai muu yhteistyöhanke on etusijalla rahoitettavien projektihankkeiden valinnassa. Näissä tapauksissa yhteistyö on suunnitelmallista sekä järjestelmällisesti ja tavoitteellisesti konkreettisiin lopputuloksiin pyrkivää. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 2.)

Läänihallituksen rahoittamissa hankkeissa kartoitettiin kaikkiaan Venäjä-yhteistyön laajuutta ja sisältöjä koko hankkeessa. Ensimmäinen askel yhteistyöhön on viranomaisten neuvotteleman ja laatiman yhteistyösopimuksen vahvistaminen ja sen jälkeen haetaan kumppanuuksia koko sovitulle yhteistyöalueille. Yritysyhteistyö perustuu tuttavuudelle tai yhteistyökumppaneiden yhteistyöverkostoihin. Yhteistyön sisältöä ja laajuutta lähdetään kartoittamaan yhteisesti. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 2.)

Projekteihin liittyvää rajan takana tehtävää yhteistyötä on ollut mahdollista tukea pienimuotoisesti lähialueyhteistyöhön budjetoiduilla varoilla. Opetusministeriön hallinnonalan hankkeet ovat keskittyneet Venäjän federaatiossa ammatillisen koulutuksen, opetushallinnon, sekä kulttuurihallinnon kehittämiseen. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 2.)

Valitsin tämän aiheen, koska se oli mielestäni kiinnostava, hyödyllinen ja ajankohtainen. Aihe vastaa hyvin koulutusohjelmani suuntautumisvaihtoehtoa. Olen halunnut tehdä opinnäytetyön nimenomaan Venäjän kauppaan liittyvään aiheeseen.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tutkimuksen tavoitteena ja tarkoituksena on selvittää, mitä Suomen lääninhallitusten lähialueiden sivistystoimen puolelta on saatu aikaiseksi Venäjän Leningradin alueen kanssa. Tutkimus toimii ikään kuin katsastuksena hankkeiden toiminnan tuloksista. Onko tavoitteita saavutettu? Mitä voisi vielä kehittää? Mihin kannattaa panostaa?

3 KÄSITTEET

Alueiden välistä yhteistyötä (interregional) toteutetaan koko Euroopan alueella ja yhteistyö jakaantuu Interreg–tyyppiseen yhteistyöhön sekä kolmeen verkosto-ohjelmaan. Ohjelmilla tuetaan alueiden välistä yhteistyötä, tiedon vaihtoa ja tutkimusta. Suomi on mukana kolmessa rajat ylittävän yhteistyön ohjelmassa, kahdessa valtioiden välisen yhteistyön ohjelmassa, Euroopan laajuisessa alueiden välisen yhteistyön ohjelmassa (Interreg IVC) sekä kolmessa Euroopan laajuisessa niin sanotusti verkosto-ohjelmassa (Interact, Urbact, ESPON). Lisäksi Suomi on mukana kolmessa Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin (ENPI CBC) ohjelmassa. Ohjelmilla tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden yhdentymistä sekä alueiden ja kaupunkien välisten verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Jokaiseen ohjelmaan ja rahoitettavaan hankkeeseen osallistuu alueita/kumppaneita kahdesta tai useammasta maasta. Osallistuvien maiden tai Euroopan komission ohjelmaan osoittamaa EU-rahoitusta käsitellään ja hallinnoidaan yhtenä kokonaisuutena ilman maakohtaista kiintiöintiä. Kymenlaakso on mukana Keskisen Itämeren Interreg IV A -ohjelmassa (Central Baltic Interreg IV A Programme) sekä Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC -ohjelmassa. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

Etelä-Suomen EAKR -ohjelma: Etelä-Suomen suuralueeseen kuuluu seitsemän maakuntaa: Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Varsinais-Suomi. Etelä-Suomi on kokonaisuutena kehittynyt hyvin, mutta suuralueen sisällä on suuria eroja. Etelä-Suomessa on seutukuntia, jotka kärsivät rajus-

ta rakennemuutoksesta ja bruttokansantuotteen pienenemisestä. Toisaalta alueella on Suomen suurimpia kaupunkiseutuja. Alueellisten erojen kaventaminen onkin aluekehitysrahoituksen tärkein tehtävä. Etelä-Suomessa aluekehitysrahastosta rahoitetaan erityisesti haasteellisia ja ongelmallisia alueita. Rahoitusta myönnetään myös yli maakuntarajojen ulottuville hankekokonaisuuksille teemoittain. Näillä pyritään muun muassa kehittämään osaamiskeskittyviä. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

EU:n rakennerahasto-ohjelmat: Suomi saa EU:lta tukea kahdesta rakennerahastosta: Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Rahastot on tarkoitettu vähentämään alueiden välisiä eroja ja parantamaan heikompien alueiden kilpailuedellytyksiä sekä ihmisten mahdollisuuksia työmarkkinoilla. Euroopan unionin tuki on lisärahoitusta Suomen kansalliseen kehittämistyöhön. Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission päätökset ja asetukset säätelevät rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoa. Suomen rakennerahastostrategia määrittelee tavoitteet ja painopisteet, joiden perusteella rakennerahastoista myönnetään rahaa kehityshankkeille. Rakennerahastotoimintaa ohjaa rakennerahasto-ohjelmien hallintoa ja toteuttamista varten laadittu kansallinen lainsäädäntö ja kunkin hankkeen sisällön mukainen rahoittajaviranomaisen sektorilainsäädäntö. Suomessa toteutetaan alueellisen kilpailukyvyyn ja työllisyyden lisäämiseksi useita kansallisia kehittämisohjelmia ja tukijärjestelmiä. Maaseudun kehittämistä tuetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman avulla. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC -ohjelma-alueeseen kuuluvat Suomen puolella Etelä-Karjala, Etelä-Savo ja Kymenlaakso sekä Venäjän puolella Pietarin kaupunki ja Leningradin alue. Rajoittuvina alueina ohjelmaan voivat osallistua myös Itä-Uusimaa, Päijät-Häme ja Pohjois-Savo sekä Karjalan tasavalta. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa edellä mainittujen alueiden välistä yhteistyötä ja luoda hyvät edellytykset yhteistyön toteuttamiselle. Tarkoituksena on kehittää ohjelma-aluetta mahdollisimman yhtenäisenä taloudellisen ja logistisen liiketoiminnan keskuksena, joka on investointien kannalta houkutteleva ja jossa yritystoiminta lisääntyy ja ihmisten hyvinvointi paranee. Ohjelman hallintoviranomaisen tehtävät hoitaa Etelä-Karjalan liitto ja sen raja-alueyhteistyö ja kansainväliset asiat -yksikkö. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

Valtioiden välinen yhteistyö (transnational cooperation) on ylikansallista yhteistyötä, joka voi ulottua raja-alueita laajemmillekin alueille. Toteuttajina valtioiden välissä ohjelmissa voivat toimia aivan samankaltaiset tahot kuin muissakin Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmissa; niin alue- ja paikallistason kuin valtakunnalliset julkiset ja julkisen kaltaiset toimijat. Toimijoita tulee olla vähintään kolmesta ohjelma-alueen maasta. Valtioiden välisen yhteistyön ohjelmilla tuetaan erityisesti innovaatioihin, ympäristöön, saavutettavuuteen ja kestävään kaupunkikehitykseen liittyviä toimia. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

Venäjän suunnan yhteistyö: Kymenlaakson merkittävimmät yhteistyökumppanit Venäjän puolella ovat maansa dynaamisimmin kasvavien alueiden joukossa. Yhteistyön tavoitteena onkin edistää maakunnan yritysten mahdollisuuksia hyödyntää kyseisiä markkinoita. Kymenlaakso kuuluu Pietarin ja Leningradin oblastin alueen kanssa EU:n rahoittamaan Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC 2007–2013 -ohjelma-alueeseen. Kaakkois-Suomen maakunnat ja Pietarin kaupunki allekirjoittivat maaliskuussa 2007 yhteistyösopimuksen, jonka erityisiä kehittämiskohteita ovat yritystoiminta, innovaatiot tieto- ja viestintä-tekniologia, matkailu, kuljetus- ja logistiikka sekä ympäristönsuojelu ja ympäristötekniologia. (Kymenlaakson liitto 2010, Aluekehitystermistö)

4 TOIMEKSIANTAJA

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI) aloitti toimintansa 1.1.2010, johon on koottu tehtäviä Etelä-Suomen lääninhallituksesta, Hämeen, Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen työsuojelupiireistä, Hämeen, Uudenmaan, Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksista sekä Länsi- ja Itä-Suomen ympäristölupavirastoista. Lisäksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto hoitaa ympäristöluvat myös Lounais-Suomen aluehallintoviraston alueella. (AVI, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Toiminta ja tehtävät.)

Aluehallintovirastot Päätoimipaikat ja toimipaikat

Kuva 1. Aluehallintovirastot (AVI 2010, AVI, Kartta: Suomi)

4.1 Etelä-Suomen aluehallintoviraston toiminta ja tehtävät

Suomi on tasa-arvoinen, hyvinvoiva ja turvallinen yhteiskunta. Aluehallintovirasto (kuva 1.) on yhdenvertaisuutta edistävä, asiakkaiden, kumppaneiden ja työntekijöiden arvostama, eettisesti toimiva asiantuntija. Aluehallintovirasto edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. (AVI, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Toiminta ja tehtävät.)

Etelä-Suomen aluehallintovirasto edistää toiminta-alueellaan perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön

kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla. (AVI, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Toiminta ja tehtävät.)

Etelä-Suomen aluehallintovirastossa on neljä vastuualuetta: peruspalvelut, oikeusturva ja luvat; pelastustoimi ja varautuminen; työsuojelu; ympäristöluvut (AVI, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Toiminta ja tehtävät.)

4.2 ELY-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia on 15 ja niihin on koottu entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien, lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosaston sekä Merenkulkulaitoksen tehtäviä. ELY-keskukset toimivat yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat niiden alaisia. (ELY-keskus, ELY-keskukset.)

ELY:ssä on kolme vastuualuetta: elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri; liikenne ja infrastruktuuri; ympäristö ja luonnonvarat. (ELY-keskus, ELY-keskukset.)

4.3 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät koulutuksessa, osaamisessa ja kulttuurissa

Koulutuksen kehittämisen painopisteitä Suomessa vuoteen 2012 saakka ovat tasarvoiset koulutusmahdollisuudet, koulutuksen korkea laatu, osaavan työvoiman varmistaminen, korkeakoulujen kehittäminen sekä pätevän opetushenkilöstön saatavuus. Taide- ja kulttuuritoimen sekä luovan talouden merkitys osana alueellista kehittämistä, osaamista ja kilpailukykyä on vahvistunut. (ELY-keskus, Osaaminen ja kulttuuri.)

ELY-keskusten tavoitteena on koulutusjärjestelmän toimivuuden edistäminen ja koulutuspoliittisten uudistusten toimeenpanossa tarvittavan osaamisen kehittäminen, kulttuuriyrittäjyyden ja luovan talouden, kulttuuritoimijoiden ja muiden aluekehittäjien yhteistyön sekä taide- ja kulttuuripalveluiden uusien muotojen vahvistaminen. (ELY-keskus, Osaaminen ja kulttuuri.)

4.4 Lähialueyhteistyö ja kansainvälinen toiminta

ELY-keskukset edistävät opetusalan sivistystoimen toimijoiden kansainvälisen yhteistyön syntymistä sekä luovat mahdollisuuksia yhteisten kehittämistarpeiden tunnistamiseen ja uusien kehittämishankkeiden identifiointiin. ELY-keskukset tiedottavat alueellaan Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn tarjoamista kansainvälistämispalveluista. (ELY-keskus, Osaaminen ja kulttuuri.)

4.4.1 Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 1.1.2010 toimintansa aloittanut valtionhallinnon alueellinen kehittämis- ja palvelukeskus. ELY-keskuksen tehtävät muodostuvat entisen Kaakkois-Suomen TE-keskuksen, Kaakkois-Suomen tiepiirin ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen tehtävistä. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa hoidetaan myös entisen Etelä-Suomen lääninhallituksen liikenne- ja sivistysosastojen tehtäviä. (ELY-keskus, Kaakkois-Suomen ELY.)

4.4.2 Sivistysosaston tehtävät ja päämäärät

Sivistysosaston päämääränä on seurata ja arvioida oppilaan oikeusturvan toteutumista ja toimia valitusviranomaisena; arvioida opetus-, kirjasto-, nuoriso- ja liikuntatoimen peruspalvelujen laatua ja saatavuutta; järjestää opetus-, kirjasto-, nuoriso- ja liikuntatoimen henkilöstön lisäkoulutusta. (Etelä-Suomen lääninhallitus, Lääninhallituksen sivistysosasto 2009.)

Sivistystoimen tehtävänä on valmistaa rakentamista koskevat rahoitussuunnitelmaehdotukset ja käsitellä hallinnonalan rakennushankkeiden hankesuunnitelmat sekä myöntää valtionosuudet ja -avustukset, jakaa määrärahoja nuorten työpajatoimintaan, nuorisotyön kehittämishankkeisiin ja koululaisten iltapäiväkerhotoimintaan, antaa opetusministeriölle lausunnot kirjastojen kehittämis- ja kokeiluhankkeista, rahoittaa ja kehittää aikuisten ammatillista lisäkoulutusta. (Etelä-Suomen lääninhallitus, Lääninhallituksen sivistysosasto 2009.)

Lisäksi sivistysosasto arvioi ammatillisen koulutuksen alueellisen kysynnän ja tarjonnan kohtaamista sekä edistää koulutuksellista yhteistyötä. Osallistuu aluekehittämistyöhön ja kansainväliseen - ja lähialueyhteistyöhön sekä myöntää rahoitusta rakennerahastohankkeisiin. (Etelä-Suomen lääninhallitus, Lääninhallituksen sivistysosasto 2009.)

4.4.3 Sivistysosaston kansainvälinen yhteistyö

Aluehallintovirasto osallistuu kansainväliseen toimintaan osana alueiden Eurooppaa, jolloin Etelä-Suomen aluehallintovirasto edistää eri maiden koulutuksen toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Aluehallintovirasto ja alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset edistävät lähialueyhteistyötä, jota koordinoi Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Sopimukset ovat puitesopimuksia ja niitä täsmennetään vuosittaisilla toimenpideohjelmilla. (Etelä-Suomen lääninhallitus, Kansainvälinen yhteistyö 2009.)

5 LÄHIALUEYHTEISTYÖ SUOMEN JA VENÄJÄN VÄLILLÄ

Oulun entisen lääninhallituksen Maaherra Eino Siuruainen kirjoitti vuoden 1994 Opetusministeriön julkaisussa, että lähialueyhteistyö on alueiden välisten ohjelmien ja yhteistyöaiesopimusten solmimista ja toteuttamista hyväksytyissä rajoissa. Omia yhteistyö- ja kehittämistarpeensa ja toiminnan muotoja määrittelevät alueiden johtoelimet. Yhteistyöasiakirjat ovat tavoitteellisia, mutta mahdollisimman konkreettisia. Käytännön osapuolet toteuttavat tarpeista lähtevät alueiden väliset ohjelmat. (Veijalainen & Salminen 1994, 7.)

Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden lähialueyhteistyö, jota toteutetaan Suomessa, on osa Suomen valtion harjoittamaa ulko- ja kehittämiss politiikkaa. Yhteistyön tavoitteena on myönteisen kehityksen edistäminen, turvallisuuden lisääminen ja uusien taloudellisten suhteiden käynnistäminen. Kummankin, Suomen ja Venäjän osalta yhteistyötä koordinoivat valtion asettamat valtion- ja aluetasojen työryhmät, jotka Suomen aluetasolla työryhmät koostuvat pääsääntöisesti rajaläänien edustajista. Se, että koordinaointia toteuttavat valtiorakenteessa määritetyt läänit on luonnollista, kun kyseessä on ulkoisten virallisten yhteistyösuhteiden hoito. (Veijalainen & Salminen 1994, 8.)

Vanhan yhteistyökulttuurin pohjalta pitkine puheineen, massaseminaareineen ja juhli-
neen lähialueyhteistyö oli käynnistynyt myös aluetasolla ja jo lyhyessä ajassa oli syn-
tynyt monipuolinen toimintoverkosto. Käytäntö oli osoittanut, että tehokkaimmat tu-
lokset saadaan asiantuntijatapaamisilla ja yhteistyötahojen konkreettisilla vierailuilla.
Yrittäjäkäyntejä pidetään hyvänä yhteistyömuotona, koska yhteishankkeiden osapuol-
let voivat tehdä konkreettiset suunnitelmat ja sopimukset. Tärkeänä pidetään kehittä-
mistoimien osoittamista sikäläisistä oloista lähteviksi. (Veijalainen & Salminen 1994,
10.)

Tasavaltojen ja alueiden johdon tapaamiset ovat todella tärkeitä, koska niissä voidaan
seurata yhteistyöaiempöytäkirjojen ja sopimusten toteutumista ja siinä samalla asetetaan
uusia tavoitteita ja kehitetään talouden laajempaa verkostoitumista sekä voidaan kes-
kustella toiminnan yleisten ongelmien poistamisesta ja lähitulevaisuuden ennakkoidusta
kehityksestä. Tieto toisten osapuolen pidemmän linjan päämääristä tukee suomalaisten
yritysten toimintaa. (Veijalainen & Salminen 1994, 11.)

Professori Erkki Peuranen Jyväskylän yliopistolta, Venäjän kielen laitoksesta vuonna
1994 varoitti, että ei kannata rakentaa lähialueyhteistyöhön varaan yhteistyötä koko
Venäjän kanssa. Luvut viisi miljoonaa koskevat koko Suomen valtion ja viisi rajan
pinnassa hämäävät miljoonaa ovat vain hyvin pieni osa Venäjää. Niinpä tällainen ko-
konaisuuden ja osan vuorovaikutus johtaa helposti harhaan. ”*Pietari on parhaimmil-
laankin vain portti Venäjälle. Se ei edusta koko venäjää eikä ole edes sen merkittävien
osa. Pahinta, mitä voi tapahtua, on se, että unohdetaan Moskova. Järkevät talousmie-
het ovat sitä mieltä, että tärkeämpää kuin parantaa yhteyksiä Pietariin ja lähialueille,
olisi rakentaa kunnan yhteydet Pietarista Moskovaan. Tästä koituisi Suomellekin suu-
rin ajateltavissa oleva hyöty.*” (Veijalainen & Salminen 1994, 19.)

6 EU:N RAKENNERAHASTOT

Euroopan unionin (kuva 2.) rakennerahastoista myönnetään lisärahoitusta toimintaan,
joka parantaa suomalaista osaamista, työllisyyttä ja kilpailukykyä. Pyrkimyksenä on
myös kehittää ihmisten ja alueiden tasavertaisia mahdollisuuksia ja ehkäistä syrjäyty-
mistä. Tavoitteena on Suomi, jossa on työtä, osaavia ihmisiä, otollinen ilmapiiri uusil-

le ideoille sekä hyvä ympäristö asua, elää ja tehdä työtä. (Etelä-Suomen lääninhallitus, EU-hankerahoitus 2009.)

Kuva 2. EU-lippu (Kaakkois-Suomen ENPI CBC, Ohjelman viestintä)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus rahoittaa rakennerahastohankkeita koko alueella, kaikissa kuudessa maakunnassa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus rahoittaa sekä opetusministeriön hallinnonalan hankkeita että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeita. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hoitaa Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen valtakunnallista kehittämisohjelmaa sekä Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden valtakunnallista kehittämisohjelmaa. (Etelä-Suomen lääninhallitus, EU – hankerahoitus 2009.)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on käytettävissään sekä Euroopan sosiaalirahaston (ESR) että Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitusta ja niihin liittyvää valtion rahoitusta. Vuosina 2007–2009 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tukea alueensa hankkeita yhteensä noin 21,0 miljoonalla eurolla. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on noin 11,4 miljoonaa euroa valtakunnallisten kehittämisohjelmien rahoittamiseen. (Etelä-Suomen lääninhallitus, EU-hankerahoitus 2009.)

Rahoitusta myönnetään hankkeisiin, joissa kehitetään työelämän tarpeista lähtevää koulutusta, oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä, uusien ideoiden kehittämistä ja tuotteistamista. Tukea voivat saada myös hankkeet, joissa parannetaan nuorten työllistymistä ja hakeutumista koulutukseen sekä kehitetään koulutuksen laatua ja houkuttelevuutta. Hankerahoituksella tuetaan lisäksi toimia, joissa parannetaan työkuuntoisuutta

ja ehkäistään syrjäytymistä. Osa rahoituksesta on varattu suurten kaupunkiseutujen turvallisuuden ja kaupunkiympäristön parantamiseen sekä, yhteisöllisyyden ja sosiaalisen yhdenmukaisuuden edistämiseen. (Etelä-Suomen lääninhallitus, EU-hankerahoitus 2009.)

Eri ohjelmissa kansainvälisen yhteistyön kehittämisen mahdollistaa kansallisen ja Euroopan rakennerahastopolitiikka, EAKR, ESR. Myös toimintaryhmien toteutukseen on uudella kaudella otettu kansainvälinen ulottuvuus. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmilla tuetaan erityisesti yritystoimintaan, matkailuun, ympäristöön, kulttuuriin, infrastruktuuriin sekä terveyden, kulttuurin ja koulutuksen alojen väliseen yhteistyöhön liittyviä toimia. (Päijät-Hämeen liitto, Kansainvälisen toiminnan rahoitusvälineitä 2010.)

6.1 Interreg II A/III A -ohjelma

Keskeisenä ohjelmallisena lähtökohtana lähialueyhteistyön kehittämiseksi oli Kaakkois-Suomen maakuntien (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Etelä-Savo) Interreg II-ohjelma, joka suuntautui Venäjälle Pietarin kaupunkiin ja Leningradin alueelle. Ohjelman tavoitteena oli edistää EU:n koillisrajalla Venäjää vasten sijaitsevan Kaakkois-Suomen omaa kehitystä sekä toimintaa sillanrakentajana idän ja lännen välissä. Kaakkois-Suomen Interreg II A -ohjelmalla oli toteuttamisessa neljä toimintalinjaa: 1. Yhteysien kehittäminen, 2. Yritystoiminnan ja sen toimintaympäristön kehittäminen, 3. Ympäristönsuojelun ja sen toimintaympäristön kehittäminen, 4. Tieto-aidon ja yhteistyön edellytysten kehittäminen. Helmikuun 5. 1996 EU:n komissio hyväksyi Interregin kautta välittyvät Suomen lähialueyhteistyön rahat määrältään 365 milj. mk. Ohjelman toimenpidekokonaisuuksien puitteissa piti erityisesti yritysten kehittää sellaisia lähialueyhteistyötä tukevia hankkeita, jotka olisivat Interreg II -ohjelman mukaisia. (Ala-Uotila & Rautaniemi 1996.)

Kaudella 2000–2006 Suomi oli toteuttamassa yhdeksää Euroopan komission hyväksymää Interreg III -ohjelmista, joiden EU -rahoituksen arvo on yhteensä noin 290,6 miljoonaa euroa. Kuusi ohjelmaa kuului Interreg IIIA lohkoon, joka tuki raja-alue yhteistyötä. Sen EU -rahoitusosuus oli noin 143,6 miljoonaa euroa. Kansallista julkista rahoitusta osoitetaan lähes saman verran ohjelmien toteuttamiseen. (Intermin, Kaikki Suomen Interreg III -ohjelmat hyväksyty 2002.)

6.2 Kaakkois-Suomen Interreg III A -ohjelman kehittämisstrategia ja tavoitteet

EU:n Interreg -yhteisöaloitteen keskeisiä tavoitteita on unionin sekä sisärajoilla että Suomen tapauksessa ulkorajoilla sijaitsevien alueiden auttaminen selviytymään erityisistä ongelmista, jotka aiheutuvat raja-alueiden syrjäisestä sijainnista. Suomen ja Venäjän raja on tyypillisesti tällainen ”erämaaraja”, joka on nyt uusien mahdollisuuksien edessä. koska Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyön painopiste on Kaakkois-Suomen, Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen muodostamalla alueella, on Kaakkois-Suomen ja Venäjän raja selvästi toiminnoiltaan vilkkaampi kuin pohjoisemmat osat tätä rajaa. (Intermin, Kaikki Suomen Interreg III -ohjelmat hyväksyty 2002.)

Tavoitteen saavuttamiseksi Suomen lähialueiden välisen vuorovaikutuksen lisäämisen ohella kehitetään toiminnallisia yhteyksiä myös länteen. Tavoitteena on myös ekologisesti kestävä kehityksen sisältyminen ohjelman toteuttamiseen. Raja-alueiden tehokas kehittämistyö edellyttää Interreg- ja Tacis-ohjelmien yhteensovittamisen parantamista. (Intermin, Kaikki Suomen Interreg III -ohjelmat hyväksyty 2002.)

6.2.1 Toimintalinjat

Toimintalinjat, joiden kautta Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -ohjelmaa toteutettiin, olivat seuraavat: 1. Liikenneyhteyksien ja ympäristön tilan kehittäminen, 2. Yritystoiminnan ja sen toimintaympäristön kehittäminen, 3. Osaaminen ja yhteistyön edellytysten kehittäminen. Kaakkois-Suomen alue suuntautuu yhteistyössä Venäjän lähialueiden kanssa lisäksi Karjalan tasavaltaan. Toimintayhteistyö kohdistuu näille alueille ohjelman periaatteen mukaisesti. Ohjelmaa toteutetaan keskittymällä edellä esitettyjen tavoitteiden mukaiseen toimintaan, jota yhteistyön kehittämisen ja yhteistyön edelly-

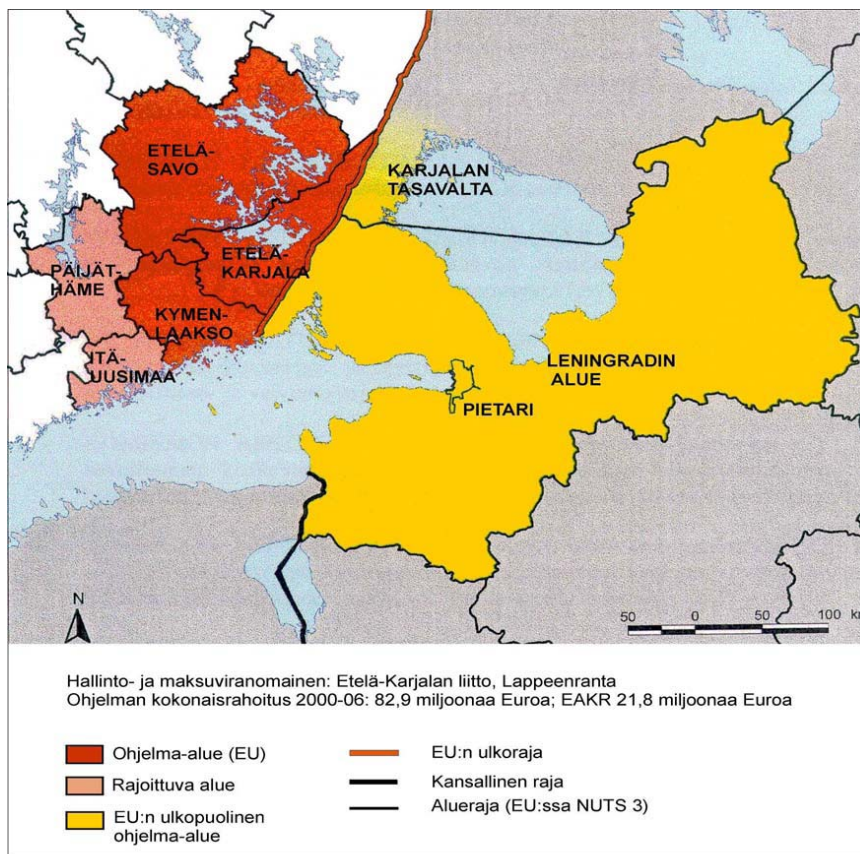
tysten parantamisen ohella toteutettavilla hankkeilla tulee olla myönteisiä vaikutuksia alueiden kehitykseen ja olosuhteisiin niillä. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 4.)

Tärkeisiin lähialueyhteistyön aihealueisiin kuuluu koulutus ja tutkimus, joiden avulla kehitetään yhteistyötä ja luodaan pohjaa yhteistyön edellytysten kehittämiseksi, joiden avulla kartoitetaan epätoivottavien ilmiöiden ehkäisemistä. Myös yrittäjyyskoulutuksen kehittäminen kuuluu ohjelman tavoitteisiin. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 4.)

6.2.2 Toiminta-alue

Etelä-Karjalan, Etelä-Savon ja Kymenlaakson maakunnat sekä Venäjän puolella Pietari ja Leningradin alue muodostavat Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -ohjelma-alueen (kuva 3.). Lisäksi Interreg III suuntaviivojen 20 % - säännön nojalla rajoittuviksi alueiksi on ohjelma-alueeseen nimetty Itä-Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakunnat. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 4.)

Koulutettavien työ- tai asuinpaikka on koulutushankkeissa ohjelma-alueella, koska tuki Interreg IIIA -ohjelmasta tähtää ainoastaan Suomen puoleiselle ohjelma-alueelle, kuin myös tapahtuvat investoinnit. Toiminnan kohdistaminen tapahtuu aina raja-alueiden yhteistyöhön ja sen edellytysten edistämiseen jokaisen projektin käsittämällä toimi-alalla. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 4.)

Kuva 3. Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -ohjelma-alue (Karhatsu & Tuhkalainen 2005.)

Yhteistyökumppanit projekteissa Suomen puolelta: Etelä-Karjala; Lappeenranta, Etelä-Savo; Mikkeli, Savonlinna, Kymenlaakso; Kouvola, Kotka, Pirkanmaa; Tampere, Pohjois-Karjala; Joensuu, Pohjois-Savo; Siilinjärvi, Kortejoki, Päijät-Häme; Lahti, Uusimaa; Espoo, Järvenpää, Helsinki, Kirkniemi. Yhteistyökumppanit Venäjän puolelta ovat Moskova, Leningradin alue; Pietari, Karjalan kannas, Viipuri, Pyhäjärvi ja Petroskoi. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 6.)

6.2.3 Interreg IIIA -ohjelman rahoitushankkeet

Vuosina 2001–2005 Etelä-Suomen lääninhallitus on rahoittanut Interreg IIIA -ohjelmasta yhteensä 16 hanketta. Hankkeet jaetaan toimenpidekokonaisuuksien mukaisesti.

1.1 Rajanylityspaikat ja liikenneyhteydet 2 kpl

2.1 Pk - yritystoiminnan lisääminen ja toimintaedellytysten parantaminen 1 kpl

3.1 Osaamispääoman kehittäminen 11 kpl

3.2 Yhteistyön edellytykset ja hyvinvointi (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 2.)

Selvittääkseen Kaakkois-Suomen lääninhallituksen Interreg IIIA -ohjelman kautta, rahoittamien projektien yhteistyön sisällöstä, laajuudesta ja sujuvuudesta sekä osallistuneista yhteistyökumppaneista Venäjän ja Suomen välillä oli suoritettu kysely, joista saatiin vastaukset seuraavasti: projektien yhteistyöverkostot ovat luotu paikallistasolla, esimerkiksi Suomen ja Venäjän välisille urheiluseuroille. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 6.)

Osaamispääoman kehittäminen - toimenpidekokonaisuuteen 3.1 kuuluu suurin osa opetusministeriön hallinnonalalla rahoitetut projektit minkä takia pääasialliset projektien yhteistyöpartnerit ovat oppilaitokset ja yliopistot. Hankkeet, jotka kohdistuvat tähän kokonaisuuteen ovat koulutushankkeita, koulutusmateriaalin kehittämistä tai koulutukseen tehtäviä investointeja sisältäviä hankkeita. Yhteistyöpartnereihin kuuluvat myös konsultointi-, rakennus-, kuljetusalan yritykset, satamat, suomalaiset ja ulkomaalaiset yhdistykset ja hallintoviranomaiset. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 6–8.)

Hankkeiden yleisimmät yhteistyöalueet ovat Suomen ja Venäjän välillä Interreg IIIA -ohjelmassa ovat yhteydet, yhteistyö, verkostoituminen, matkailu, kansainvälisyys, koulutus, opiskelu, tutkimus, rajaliikenne, kuljetus, rakentaminen, markkinointi ja yritystoiminta. Yhteistyön hankkeita kuvataan lyhyesti:

Suomalaista ”Liikuntaa kaikille” -mallia oli tarjottu pietarilaisille urheilupuoleisessa toiminnassa. Pietarilaiset puolestaan vastasivat antamalla suomalaisille niin valmennusosaamista, kilpailuyhteistyötä, että uusia markkinoita liikuntamatkailun ja urheiluvälinevalmistajien alueella. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 9.)

Kehittämisfoorumien ja tieto- ja yhteistyöverkoston avulla on edistetty Suomen ja Venäjän välistä vuorovaikutusta matkailun suuntauksella. Yhteistyön hyvinä puolina on pidetty kokemusten ja tiedon vaihdon lisääntymistä. On tutustuttu toimintatapoihin ja edellytyksiin, jotka edesauttavat ymmärtää toisiaan paremmin. Ongelmapuoleiset asiat olivat kulttuurillisissa eroissa, jotka ovat vaikuttaneet toimintaan kuten suomalaisten ja venäläisten eroaviin tapoihin ja ajoituksiin. Tulevina haasteina ovat toisten

tarpeiden huomioiminen ja ennakoiminen, joita voi ratkaista niin, että voitaisiin käydä enemmän keskustelua toistensa kanssa ja tutustua toisten organisaatioihin ja ympäristöön. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 39.)

Opetussuunnitelmia verrataan keskenään suomalaisten ja venäläisten oppilaitosten välisessä yhteistyössä ja verkottumisessa, kun halutaan löytää osaamisalueita oppiakseen toisilta. Venäjän markkinoilla on suomalaisten entisöintiyritysten yhteistyön merkeissä hyödynnetty suomalaisten osaamista ja tekniikkaa yritysten yhteisen markkinoinnin välityksellä. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 50.)

Hyvinä puolina projektia pidetään suomalaisten ja venäläisten partnereiden lisääntynyttä tietoa opetuksesta ja opetusohjelmista naapurimaassa. Venäläiset hyötyivät suomalaisilta partnereilta uusien opetusmenetelmien ja teknikoiden oppimisesta ja uusien materiaalien käyttämisestä restauroinnissa, kun suomalaiset oppivat venäläisiltä vanhojen menetelmien, työvälineiden ja materiaalien käytöstä. (Karhatsu & Tuhkalainen 2005, 29–54.) Kaakkois-Suomen ja Luoteis-Venäjän kautta kulkevan rautatieliikenteen toimivaa yhteistyöverkostoa kehitetään Innorail -hankkeissa (Karhatsu & Tuhkalainen 2005. 10).

6.3 Kaakkois-Suomi - Venäjä-naapurisuusohjelma 2004–2006 (–2009)

Naapurisuusohjelma pohjautui Kaakkois-Suomi - Venäjä Interreg III A -ohjelmaan, jonka EU-komissio hyväksyi 27. joulukuuta 2001. Naapurisuusohjelma käynnistettiin vahvistamaan ja vakiinnuttamaan edeltävän ohjelman puitteissa aloitettua työtä. (Kaakkois-Suomen ENPI CBC, ENPI CBC 2007–2013)

Vuosina 2005–2006 toteutetun Kaakkois-Suomi - Venäjä-naapurisuusohjelman (hyväksytty EU-komissiossa 25. lokakuuta 2004) tavoitteena oli edistää rajanylittävää yhteistyötä Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen välillä. Euroopan unioni osarahoitti ohjelmaa kahdesta rahoitusinstrumentista, Interregistä ja Taciksesta. Ohjelman toteuttaminen tuki suomalais-venäläisiä yhteishankkeita, jotka noudattivat suomalaisten ja venäläisten partnereiden yhdessä sopimaa strategiaa ja yhteisiä prioriteetteja. Etelä-Karjalan liitto on toiminut ohjelmakaudella

hallinto- ja maksuviranomaisena. (Kaakkois-Suomen ENPI CBC, ENPI CBC 2007–2013)

Interregistä naapurisuusohjelmaksi; **Kaakkois-Suomen Interreg III A -ohjelma** muuttui alkuvuodesta 2005 Kaakkois-Suomi - Venäjä naapurisuusohjelmaksi. Tärkein muutos aiempaan nähden oli se, että Euroopan Unioni ryhtyi osarahoittamaan ohjelmaa Interregin lisäksi Tacis -rahoituksella, niin molemmat Interreg - ja Tacis -rahaa voitiin hakea yhtäaikaan samalla hakulomakkeella. (Kaakkois-Suomen ENPI CBC, ENPI CBC 2007–2013)

Naapurisuusohjelmalla tuettiin suomalais-venäläisiä yhteishankkeita, jolloin Suomen puolella toteutettaviin toimiin haettiin Interreg -rahoitusta ja Venäjän puolen toimiin Tacis -rahoitusta. Ohjelman hallintoelimiin, valinta- ja seurantakomiteaan, tuli myös aiempaan verrattuna enemmän venäläisiä jäseniä. (Saimaan maakuntaliitto, Kaakkois-Suomi - Venäjä naapurisuusohjelma 2004–2006.)

Naapurisuusohjelmat ovat Euroopan unionin ulkorajaohjelmia, jotka korvaavat entiset Interreg III A ja Tacis CBC -ohjelmat. Ohjelmilla pyritään edistämään raja-alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä, hyvää naapuruutta. Aikaisemmat Naapurisuusohjelmat: Naapurisuusohjelma Euregio Karjala (Karelia), 2006–2009; Naapurisuusohjelma Kolarctic 2006–2007 (Kaakkois-Suomen ENPI CBC, ENPI CBC 2007–2013).

6.4 ENPI CBC -yhteinen naapurisuusohjelma 2007–2013

Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen raja-alueyhteistyöohjelmia (ENPI CBC) on Suomen ja Venäjän raja-alueilla kolme: Kaakkois-Suomi - Venäjä, Karelia ja Kolarctic. (Saimaan maakuntaliitto, Kaakkois-Suomi Venäjä ENPI CBC -ohjelma 2007–2013.)

Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC -ohjelma jatkaa EU:n aiemmalla ohjelmakaudella toteutetun Kaakkois-Suomi - Venäjä-naapurisuusohjelman rajat ylittävää yhteistyötä. Ohjelma-alueeseen (kuva 4.) kuuluvat Suomen puolella Etelä-Karjala, Etelä-Savo ja Kymenlaakso sekä Venäjän puolella Pietarin kaupunki ja Leningradin alue. Rajoittuvina alueina ohjelmaan voivat osallistua myös Itä-Uusimaa, Päijät-Häme ja

Pohjois-Savo sekä Karjalan tasavalta. (Saimaan maakuntaliitto, Kaakkois-Suomi Venäjä ENPI CBC -ohjelma 2007–2013.)

Kuva 4. Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC -ohjelman toiminta-alueet (Saimaan maakuntaliitto, Kaakkois-Suomi Venäjä ENPI CBC -ohjelma 2007–2013.)

Ohjelman tarkoituksena on kehittää ohjelma-alueita mahdollisimman yhtenäisenä taloudellisen ja logistisen liiketoiminnan keskuksena, joka on investointien kannalta houkutteleva ja jossa yritystoiminta lisääntyy ja ihmisten hyvinvointi paranee. Rajan ylittävää yhteistyötä tuetaan Kaakkois-Suomen, Pietarin ja Leningradin alueen ohjelma-alueella kolmella toimintalinjalla: 1. Talouskehitys, 2. Yhteiset haasteet: rajanylitys ja ympäristö, 3. Sosiaalinen kehitys ja kansalaisyhteiskunta. (Saimaan maakuntaliitto, Kaakkois-Suomi Venäjä ENPI CBC -ohjelma 2007–2013.)

Kuva 5. ENPI Kolarctic Programme Area (Kolarctic ENPI CBC, About ENPI.)

Euroopan komissio hyväksyi Kolarctic ENPI CBC -ohjelman 2007–2013 Joulukuun 19. 2008 (Kolarctic ENPI CBC, Programme Document). Toiminta-alueeseen kuuluu Suomen pohjoiset alueet, Ruotsi ja Norja ja Venäjän laaja läntinen alue, merkittynä harmaalla (kuva 5.). Kolarctic ENPI CBC -ohjelman maksu- ja hallintoviranomaisen toimii Lapin liitto. (Kolarctic ENPI CBC, About ENPI.) Euroopan unionin rahoitusosuus noin 28,2 miljoonaa euroa ja ohjelman kokonaisrahoitus on noin 70 miljoonaa euroa. (Lapin liitto, Kolarctic ENPI CBC -ohjelma.) Kolarctic -ohjelmaa Suomen pohjois-alueilla Intereg III A Pohjoinen.

Kuva 6. Karelia ENPI CBC -ohjelman toiminta-alue (Karelia ENPI, Karelia ENPI CBC -ohjelma-alue)

Rajan ylittävää yhteistyötä jatkaa vuosina 2007–2013 Karelia ENPI CBC -ohjelma, jota on aiemmin toteutettu Interreg II ja III A Karjala -ohjelmissä sekä Euregio Karelia naapuruusohjelmassa. Päätaavoite ohjelmalla on vahvistaa ohjelma-alueella tapahtuvaa rajanylittävää yhteistyötä strategisesti merkittävillä toimialueilla ja luoda edellytykset yhteistyön käytännön toteuttamiselle. (Karelia ENPI , Karelia ENPI CBC -ohjelma.)

Toiminta-alueeseen (kuva 6.)kuuluvat Suomessa Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakunnat sekä Venäjällä Karjalan tasavalta. Liitännäisalueita ovat Pohjois-Savon ja Lapin maakunnat sekä Pietarin kaupunki ja Leningradin, Murmanskin ja Arkangelin alueet. (Karelia ENPI , Karelia ENPI CBC -ohjelma.)

Karelia ENPI CBC -ohjelman EU-rahoitus vuosille 2007–2013 on 23,2 miljoonaa euroa. Suomi ja Venäjä osoittavat ohjelmalle vastaavan summan kansallista rahoitusta, jolloin ohjelman julkinen kokonaisrahoitus on noin 46,4 miljoonaa euroa. Hanketoimijoiden on osallistuttava toteuttamansa hankkeensa rahoitukseen.

Sekä EU-rahoitus että kansallinen rahoitus myönnetään hankkeille hallintoviranomaisen eli Pohjois-Pohjanmaan liiton kautta. (Karelia ENPI, Karelia ENPI CBC -ohjelman rahoitus.)

7 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON ANALYYSI

Tämä on laadullinen, empiirinen tutkimus, jossa tarkastelen sivistystoimen saavutuksia lähialueyhteistyössä Venäjän kanssa. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan aineistoa, joka on ilmaisultaan tekstiä, jossa teksti voi syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta (Eskola & Suoranta 2008, 15). Aineistolähtöinen analyysi on teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylös (Eskola & Suoranta, 2008, 19).

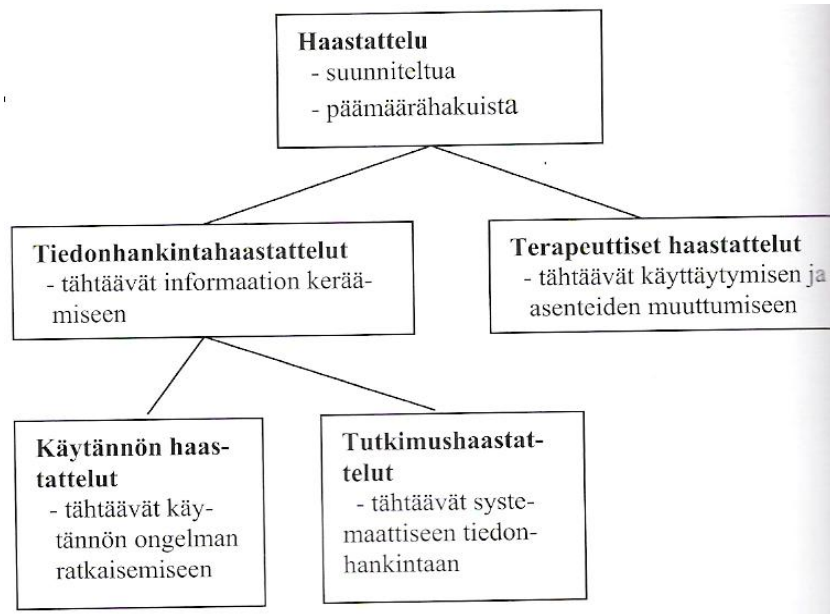
Tutkimuksen aineistoa on kerätty Etelä-Suomen lääninhallituksen laatimasta ja venäjäksi käännetystä EU-rakennerahastojulkaisusta ”Venäjä-yhteistyö Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -projekteissa”, lähialueyhteistyössä olleista tehdyistä raporteista edellisistä vuosista, projektisuunnitelmista ja läänien välisessä yhteistyössä vuoden 2009 lopussa tehdystä strategiasta tulevan vuoden toiminnasta. Kvalitatiivisilla menetelmillä saavutetaan ilmiöiden prosessiluonne (Eskola & Suoranta 2008, 16). Aineisto kokonaisuutta täydentää myös kevään 2010 tehdyt haastattelut entisten läänihallitusten ja nykyisten ELY-keskusten sivistystoimentarkastajien kanssa. Tarkkailun ohella haastattelua voi pitää eräänlaisena perusmenetelmänä, joka soveltuu moneen tilanteeseen (Metsämuuronen 2001, 41).

Aluksi minun oli kerättävä taustatietoja lähialueyhteistyön toiminta osioista opinnäytetyön teoriaksi, jotta pystyisin itse ymmärtämään mistä lähialueyhteistyö koostuu, mistä saadaan rahoitusta, jolla se mahdollistuu. Teorian tehtävä on ohjata tutkijaa uuden tiedon etsinnässä samalla kuin se jäsentää ja systematisoi kerättyä tietoa (Eskola & Suoranta 2008, 81; Hirsjärvi ym. 1986, 18).

Tutkimuksen aloitettua laadin itselleni suunnitelman ja viitekehyksen, sillä näin oli mielestäni helpompaa hahmotella työn kulkua ja rakennetta, jotta saisin kuvan siitä mitä olin tekemässä. Myös haastattelukysymysten laadintaa varten jouduin ensin tutustumaan aiheeseen. Tutkimusaineiston analysointi osoittautui paljon haastavammaksi kuin olen odottanut. Lähialueyhteistyöstä oli hankalaa löytää laajempaa kirjallisuutta, jonka paino piste olisi vain Suomen ja Venäjän välisellä yhteistyötoiminnalla, eikä Suomen ja sen naapurimaiden toiminnalla. Olisin kaivannut myös yhtenäistä koko Suomen ja Venäjän alueita koskevaa, lähialueyhteistyöhön liittyvää, yleisesti kertovaa kirjallisuutta menneistä ajoista, muutoksista ja yhteistyön alueellista eroavaisuudesta kertovaa kirjallisuutta. Eskolan ja Suorannan (2008, 16) mukaan tekstiin pohjautuvassa tutkimuksessa tulkinta jakautuu koko tutkimusprosessiin eikä tutkimusprosessia aina ole helppo pilkkoa toisiaan seuraaviin vaiheisiin.

Olen keskustellut tutkimukseni edessä erilaisten asiantuntijoiden kanssa, johon muun muassa kuului Ilves Päivi Etelä-Karjalan liitolta, Euroopan unionin komission verkkosivujen asiakaspalvelu virkailija, suunnittelija Sari Wessman Opetusministeriöstä ja erityisasiantuntija Riitta Radnia Opetushallituksesta. Tutkimussuunnitelmaa tai jopa tutkimusongelman asettelua saattaa joutua tarkistamaan aineistokeruun kuluessa ja tutkielman kirjoittaminen voi vaatia palaamista alkuperäiseen aineistoon (Eskola & Suoranta 2008, 16). Tutkijan edellytys lähestymistavalle on oman tietoisuutensa kehittymisen tiedostaminen tutkimuksen kuluessa ja valmiuksien omaaminen tutkimuksellisiin uudelleenlinjauksiin (Altola & Valli II 2007, 70).

Taulukko 1. Haastattelun lajit

(Metsämuuronen 2006, 112: Hirsjärvi & Hurme 1985.)

Tässä luvussa tarkastelen tuloksia, joita sain avoimen ja teemarunkoa käyttäen teema-haastattelun avulla. Avoin haastattelu voi olla olemukseltaan keskustelu (Metsämuuronen 2006, 115: Hirsjärvi & Hurme 1985). Ensin käyn läpi ne vastaukset joita sain avoimella haastattelulla ja sitten ne vastaukset joita sain teemahaastattelun avulla siinä järjestyksessä jossa kysymykset ovat esitelty. Valitsin tutkimustavaksi haastattelun (taulukko 1.), mutta pitkien välimatkojen takia päädyin lähettämään haastatteluni sähköpostitse, mikä osoittautui toimivaksi. Lähetin haastattelulomakkeet viidelle sivistystoimentarkastajalle ja kahdelle suunnittelijalle, joista toinen oli siirtynyt muuhun virkaan. Haastatteluun vastasivat kolme henkilöä. Suurelle osalle kvalitatiivista tutkimusta osallistuvuus on keskeistä (Eskola & Suoranta 2008, 16). Haastattelin myös entistä Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistystoimentarkastajaa Esa Gerlanderia avoimella haastattelulla hänen kotona, joka kesti noin yhden tunnin. Esa kertoi omasta työskentelystä lähialueyhteistyöstä koko virkakaudella. Nauhoitin haastattelun ja litteroin tekstin luettavaan muotoon. Haastattelijan on haastattelutilannetta suunnitellessaan otettava huomioon haastateltavan näkökulma, niin tehtävällä haastattelulla on suurempi mahdollisuus onnistua (Altola & Valli I 2007, 28–29).

Tarve saada valtakunnalliset strategiat ja alueelliset erityistarpeet kohtaamaan synnytti kehittämisohjelmia. Yhteen kehittämisohjelmaan kuuluu useita projekteja, isoja ja pienempiä, joille kehittämisohjelma luo toteuttaville projekteille tukirakenteen, joka kokoaa yhteen tuloksia ja hyviä käytäntöjä. Samalla se verkottaa toimijat ja luo hyvän mahdollisuuden vertaistukeen. (Lääninhallitus, Valtakunnalliset kehittämisohjelmat.)

Taulukko 2. Valtion rahoitus virkamiesten väliselle lähialueyhteistyölle 2004–2009

Vuosi	OPH	OPM
2004	n. 20 516,00 €	
2005	n. 45 650,57 €	
2006	50 000 €	
2007		50 000 €
2008		50 000 €
2009		50 000 €

(Wessman, S.)

Vielä vuoden 1994 paikkeilla määräraha, joka osoitettiin aluetyöryhmille pieniin ja keskisuuriin hankkeisiin, oli liian vähäinen. Maaherra Eino Siuruaisen mielestä määrärahan jakamisen byrokratia oli vaatinut purkamista ja selkeyttämistä sisä- ja ulkoasiainministeriön suhde päätännässä. Läänien aluetyöryhmät halusivat käydä hankkeiden tulosneuvottelut yhdessä molempien ministeriöiden kanssa, koska aluetyöryhmille ei ollut mielekästä, että huolellisen valmistelun jälkeen ministeriöiden taholta yllättäen tuli rahoituksen piiriin työryhmissä käsittelemättömiä hankkeita. Hankevalmistelulla oli yksinkertaistamisen tarve, yhteistyöllä parantamisen, aluetyöryhmien resursoinnin lisäämisen ja hankeohjelmilla Suomen ja lähialueiden kaupallistaloudellisen yhteistyön ja kulttuuriyhteistyön synkronoimisen tarve. (Veijalainen & Salminen.) 1990 - luvun puolivälissä rahoitus kulki kaikkien ministeriöiden kautta, jotka vastasivat kansallisesta osuudesta ja liitot vastasivat EU-rahoista (Ilves, P.).

1990 - luvulta vuoteen 2006 lääneille kohdennettu lähialuerahoitus myönnettiin Opetushallituksesta jokaiselle läänille erikseen, joka vuosi vuodelta hieman suureni. Vuodesta 2007 lääneille osoittama määräraha (taulukko 2.) on kulkenut Opetusministeriön

kautta. Opetusministeriö myöntää suunnattavat lähialuerahat Etelä-Suomen läänille, joka on ne sitten hakemusten perusteella jakanut eteenpäin muille lääneille. Lähialueyhteistyöllä on pyrkimys projektien ja viranomaisyhteistyön avulla edistämään ja tukemaan Suomen lähialueilla alueellista vakautta, taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä sekä hallinnon ja oikeusjärjestelmän uudistuksia.

Lähialueyhteistyövaroin tuetut opetusministeriön hallinnonalan projektit keskittyvät laaja-alaiseen opetus-, kulttuuri- ja nuorisohallinnon kehittämiseen. Lähialuehankkeita toteutetaan Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Leningradin alueella sekä Pietarissa, jonkin verran toteutettiin myös Kaliningradissa. Maiden EU-jäsenyyden toteutumisen myötä Viroon, Latviaan ja Liettuaan suuntautunut lähialueyhteistyö on päättynyt. (OPM, Opetusministeriön lähialueyhteistyö.)

Ulkoasiainministeriö koordinoi lähialueyhteistyölle varattujen määrärahojen kohdentamista sektoriministeriöiden tekemien määrärahaehdotusten pohjalta. Lähialueyhteistyö on määritelty siirtymäkauden toiminnaksi, ja siten siihen osoitettavien varojen määrä vähenee vuosittain. Yhteistyö toteuttaa osaltaan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita. Valtioneuvoston hyväksymä Suomen lähialueyhteistyön strategia Tuesta kumppanuuteen 2004, ohjaa lähialueyhteistyötä. Lähialueyhteistyö on myös osa laajempaa Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden, naapuruuspolitiikan sekä Venäjä-yhteistyön muodostamaa viitekehystä. (OPM, Opetusministeriön lähialueyhteistyö.)

Lähialueyhteistyö yhteistyökokonaisuuden laajempi osa, joka saa kehykset Euroopan unionin naapuruuspolitiikasta, Pohjoisen ulottuvuuden politiikasta ja Venäjäpolitiikasta. Lähialueyhteistyössä toteutetaan valtion aluehallinnon koulutus-, nuoriso-, liikunta-, kirjasto-, ja kulttuuritoimeen liittyviä tavoitteita. Strategiassa määritellään lähialueyhteistyön luonnetta, laajuutta, perusteita ja tavoitteita, jossa noudatetaan ulkoasiainministeriön ja opetusministeriön Venäjä-yhteistyön linjauksia sekä sivistyshallinnon eri toimialoja koskevia säädöksiä ja toimintaohjelmia. Toiminnassa noudatetaan valtion aluehallinnolle vahvistettua strategiaperustaa ja toiminta perustuu valtion talousarvioon sekä tulossopimuksiin sekä yhteistyökumppaneiden kanssa laadittuihin sopimuksiin. (Alueellisen opetus- ja kulttuurihallinnon lähialueyhteistyön strategia vuodelle 2010.)

7.1 Historia Kaakkois-Suomen lähialueiden yhteistyöstä 1990 -luvulta 2009 -luvulle

Pääsihteeri Lapin läänin taidetoimikunnasta Kari Laine kirjoitti 1994, että Venäjän rajojen avautumisen myötä monien kanssakäymiseen liittyviin asioihin oli opeteltava kantapään kautta. Päälimmäisinä ongelmina olivat pitkät etäisyydet, huonot kulkuyhteydet ja kehittymätön telekommunikaatiojärjestelmä, myös kielivaikeudet hidastivat asioiden hoitamista. Monimutkainen tullibyrokratia toi oman lisänsä ongelmiin. (Veijalainen & Salminen 1994, 78.)

Kaakkois-Suomi on Suomen raja-maa Venäjälle, jonka kehitykseen valtakuntien erilaiset intressit ja sodat ovat lyöneet leimansa. Rauhallisina aikoina raja on tarjonnut taloudellisen kasvun mahdollisuuksia ja muokannut alueen elinkeinorakennetta. myös useat uudet kulttuuriset ja taloudelliset vaikutteet ovat rajan pintaan ensimmäisinä ulottaneet vaikutuksensa. (Ala-Uotila & Rautaniemi 1996, 3: Interreg - valmistelutyöryhmä 1995)

7.1.1 Haastattelu: Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistystoimentarkastaja Esa Gerlander, 1990–2009 -luku

Esa Gerlander on astunut Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistystoimentarkastajan virkaan vuonna 1991 Kouvolassa. ”Keväällä 1992 tuli delegaatio käymään Venäjältä ja minä vieraiden kanssa puhuin vähän venäjää, päällikkö kuuli sen. Seuraavana aamuna päällikkö tuli ja ilmoitti minulle että hoidan tästä eteenpäin Venäjän yhteydet. Olen lukiossa 1960-luvulla lukenut venäjää. Sen jälkeen kun päällikkö tuli, rupesin Helsingin Yliopiston Käännöskoulutusyksikön asiakkaaksi. Luin venäjän kielikursseja hyvin tiivistä lyhyessä ajassa, se oli jopa 12 tuntia viikossa, työn jälkeen illat meni siinä.” (Gerlander 15.4.2010.)

”Yhteistyö oli alkanut vuonna 1991. Meidän ensimmäiset delegaatiot ovat käyneet Venäjällä, Leningradin alueen kouluhallinnon vieraisissa. Tapaaminen oli Viipurissa. En ollut silloin mukana vuonna 1991, mutta keväällä 1992 kun tulin, olen ollut tapahtumissa ja kokouksissa mukana. Kymen Lääninhallitus oli silloin nimi, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso ovat toiminta-alueet. Aluksi oli Hallintojen välistä yhteistyötä. Ensimmä-

mäiset tapaamiset olivat tutustumista ja tehtiin muutamia tutustumismatkoja Venäjälle. Venäläiset puolestaan saivat kokea, minkälaisissa oloissa täällä toimitaan. Venäläiset halusivat että heidän opettajat ja hallinnon virkailijat pääsisivät tutustumaan meidän koululaitoksiin ja koulutukseen. Siihen aikaan ei suhteita juuri ollut. Suurin osa, liki kaikki olivat ensimmäistä kertaa Suomessa. Läänihallituksen kehittämisvaran avustuksella järjestettiin koulutustapahtumia eri lehtoriryhmille meillä Suomessa. Tehtiin ohjelma, jossa oli historia-opettajien -, kouluhallinnon lehtorien -, suomen kielen opettajien ryhmä, joka opetti Venäjällä, Leningradin alueella kouluissa. Alussa ne oli viikon kestäviä vierailuja, samalla tutustuttiin koululaitukseen. Oli yhteisiä tapauksia, joissa venäjän kielen opettajat keskustelivat suomen kielen opettajien kanssa miten opetetaan täällä meillä venäjää ja Venäjällä suomea. Kokemusta silloin oli vielä hyvin vähän. Historian lehtoriryhmien sekä rehtoriryhmien vierailut olivat hedelmällisiä. Siellä esim. lukion sekä ammattioppilaitosten opettajien noin 10–15 hengen ryhmä oli peräti viikon Pietarissa vierailulla ja vastaavasti sieltä oli ryhmä opettajia täällä. Toiminta tapahtui kahtena kolmena vuotena. Näin on saatu luotua hyviä suhteita.” (Gerlander 15.4.2010.)

”Venäjältä tuli sitten toive oppilaitoskohtaisesta tutustumisesta. Maatalousoppilaitosten opettajat ja lehtorit tulivat tänne Suomeen tutustumaan, lisäksi kauppaoppilaitosten opettajia ja rehtoreita. Vaihtoa käytiin molemmin puolin. Kauppa - oppilaitosten sekä Maatalous - oppilaitosten opettajat olivat ensimmäisiä ryhmiä. Järjestettiin seminaareja joissa oli erilaisia teemoja ja jotka kestivät 2–3 päivää. Kokoukset järjestettiin suurimmaksi osaksi täällä Kouvolassa, Lappeenrannassa ja Kotkassa. Läänihallitus oli meillä yhteistyökumppanina, Venäjällä on hyvin keskitetty rahoitussysteemi ja siellä on koulutuskomitea, joka päättää rahoista. Läänihallitusta vastaava virasto johtaa toimintaa hyvin keskitetysti. Se valvoo koulutusjärjestelmää ja jatkokoulutusta, järjestää jatkokoulutusta sekä tentti-tilaisuuksia opettajille, joiden pitää antaa opinnäyte joka kolmas vuosi. Nämä vaikuttavat palkkaluokkaan”. (Gerlander 15.4.2010)

Jo 1990 – luvulla Etelä-Suomen läänillä suhteet olivat ulottuneet Leningradin alueelle, Karjalan tasavaltaan, Interregin kautta Pietarin kaupunkiin. Esa Gerlander muistelee venäläistä toimintatapaa, joka ilmeni hyvin johtamiskeskeiseksi; johtaja päättää asioista. Rehtorit ja järjestöjen puheenjohtajat puolestaan päättävät toiminnasta. ”Koulutus-

komitean puheenjohtaja on vaihtunut useaan kertaan minun aikana. Seuraavassa vaiheessa haluttiin koulujen välistä yhteistyötä. Tavoitteena oli ja on vieläkin, että hallinto on yhteistyötä tukeva ja varsinainen yhteistyö tapahtuu oppilaitosten välillä. Pyrittiin muodostamaan suoria yhteyksiä, eli tällaisia ns. ”ystävyysskouluja”. Maatalousoppilaitokset muodostivat tällaisia rinkejä ja yhteistyöpareja. Meiltä Harjun maatalousoppilaitos Virolahdelta oli aktiivinen ja tehtiin jopa yhteinen opetussuunnitelma opettajavaihtoineen. Oppilaitosten välisiä kilpailuja järjestetään vuosittain. Maatalousoppilaitosten Fermer - kilpailu on hyvä esimerkki. Kauppaoppilaitokset kilpailutoimintaan eivät lähteneet. Venäläiset halusivat laajentaa kilpailutoimintaa ja viime vuosina on saatu ravitsemusalan kilpailu ”Kultainen Kapusta”, joka järjestetään myös vuosittain. ” (Gerlander 15.4.2010)

EU:n liittymisen myötä vuonna 1994 lähti mukaan yhteistyöohjelmiin, joissa Lääninhallitus oli aktiivisesti mukana ja EU:n kehitysvaroja hyödynnettiin. ”Aluehallinnon edustus on oltava vahvasti läsnä, johtuen keskusjohtoisuudesta Venäjällä, esim. tilanteissa joissa suomalainen rehtori menisi esittämään jotakin ehdotusta komitealle.” (Gerlander 15.4.2010)

”Olin EU:n varoilla toteutetussa projektissa mukana, joka oli Kotkassa, osallisena Etelä-Kymenlaakson aikuiskoulutuskeskus. Tavoitteena oli Leningradin alueen ja Pietarin kaupungin kouluhallinnon kehittäminen. Se alkoi vuonna 1996 ja kesti 2–3 vuotta.” (Gerlander 15.4.2010)

”Seuraava työ oli Leningradin alueen hallinnon kanssa Ekologia - projekti. Projektissa haluttiin kehittää Leningradin alueen ympäristökasvatustietoisesti ja tarkastella miten näitä asioita otetaan huomioon oppilaitoksissa koulutuksissa. Luotiin Leningradin alueen ympäristökasvatussuunnitelma. Yhteistyö oli tiivistä, seminaareja ja matkoja järjestettiin.” (Gerlander 15.4.2010)

”Seuraava projekti oli Kotkan sairaanhoito-oppilaitos ja myöhemmin Ammattikorkeakoulu, joka oli mukana kehittämässä Viipurin lastensairaala, (synnytyssairaalan toiminnan kehittäminen).” (Gerlander 15.4.2010)

”Opetushallitus oli tämän jälkeen pyytännyt minua mukaan muutamiin yhteistyöprojekteihin. Olin silloin laajemmin Metsäopetukseen liittyvissä projekteissa Kajalassa, jossa Kotkan ammattioppilaitos ja aikuiskoulutuskeskus olivat myös mukana.” (Gerlander 15.4.2010)

”Kouluhallinnon kehittämisprojektissa jossa olin konsulttina, Läänihallitus oli mukana. Murmanskin alueen opetuksen kehittäminen oli projektin tavoitteet. Opetushallituksen pyynnöstä tein arvion Murmanskin aikuiskoulutuskeskuksen toiminnan kehittämisestä, (autopuolen aikuiskoulutuskeskus). Olin tutkimassa toistakin projektia, se oli Murmanskin kouluhallinnon kehittäminen ja siinä strategian tekeminen 2005. Eli, tutkin projektin loppuvaiheessa miten se oli onnistunut. Vastaavasti olin mukana Petroskoissa Karjalan tasavallan kouluhallinnon kehittämisessä ja sen strategian luomisessa 2005. Tein täällä Suomessa itsenäistä työtä, tutustuin, valmistelin projektia ja haastattelin oppilaitosten edustajat, jotka olivat mukana näissä projekteissa. Sen jälkeen olin viikon Murmanskissa sekä Petroskoissa, jolloin haastattelin Venäläistä osapuolta. Lopuksi tein raportit projektien onnistumisesta, jotka sitten luovutettiin Opetushallitukselle.” (Gerlander 15.4.2010)

”Näissä projekteissa todettiin että projektitoiminta on se keskeinen osa-alue, jolla pyritään rakentamaan yhteyksiä ja oppilaitosten välistä suoraa suhdetoimintaa. Näissä asetettaisi aikataulut ja yhteiset määrätyt tavoitteet, eli mitä siellä halutaan tehdä, sekä määrätty rahasumma, jota voitaisiin tähän käyttää. Olimme varautuneet siihen, että projektit olisi käynnistetty 2–3 vuotta sitten, mutta Venäläinen osapuoli ei hyväksynyt suunnitelmaa kun vasta nyt. Asia on pyörinyt hallituksessa useamman vuoden ajan ja nyt on saatu myönteinen päätös. Perustettiin ryhmä, jossa mukana oli Helsingin Yliopisto ja Kotkan täydennyskoulutuslaitos. Keskeisessä roolissa oli Asko Jaakkola. Tämän ryhmän toiminta alkoi 2–3 vuotta sitten. Ryhmä on kokoontunut vuorotellen Pietarissa ja Kotkassa puimaan suunnitelmaa.” (Gerlander 15.4.2010)

”Projektien myötä todettiin että siihen toimintaan on päästävä laajemminkin yhteyksien rakentamiseksi. Venäläiset halusivat kouluvierailuja ja tunsimme että kokouksilla on oltavat selkeät tavoitteet toiminnan kehittämiseksi. Eli mitä tehdään, etteivät vierailut olisi pelkästään tutustumismatkoja. Suomi oli ensimmäisten joukossa, joka aloitti tämän yhteistyön koulujen välillä rajojen avautumisen jälkeen. Nyt Leningradin

alueella on hyvin paljon kansainvälistä toimintaa. Länsi-Euroopan maat (Puola, Englanti, Ranska, Ruotsi, Tanska...) ovat laajasti esillä tällä hetkellä. Suomi on sillä alueella yksi toimija.” (Gerlander 15.4.2010)

”Meidän alueyhteistyökumppaneiksi muodostuivat EU:n rahoituksen kautta Leningradin alue ja Pietarin kaupunki. Läänihallituksella on ollut keskeinen suhde Leningradin alueeseen. Yhteistyötä on tehty paljon myös Pietarin kaupungin kanssa.” (Gerlander 15.4.2010)

”Läänien kesken on vaihdettu tietoa ja kokemuksia tiiviisti, joista oli merkittävästi hyötyä. Esim. Lapin lääni on tehnyt yhteistyötä Murmanskin alueen kanssa EU:lta saaduilla varoilla. Vastaavasti Itä-Suomen lääni teki yhteistyötä Karjalan kanssa. Yhteiset strategiat ovat esillä läänien keskeisessä yhteistyössä. Tätä yhteistyötä pyritään lisäämään.” (Gerlander 15.4.2010)

”Kulttuurihankkeita käsittelevässä yhteistyössä venäläisten osapuolten kanssa järjestetään foorumeita, joita järjestetään vuosittain ja joissa mahdolliset projektien vetäjät jotka haluavat yhteistyötä kokoontuvat vuorotellen Venäjällä sekä Suomessa.” (Gerlander 15.4.2010)

”Marjut Kuokkanen oli keskeisessä roolissa Opetushallituksen rahoitetuissa projekteissa. Yhteistyö jakautui seuraavasti: Itä-Suomen lääni (aluehallintovirasto) teki yhteistyötä Karjalan tasavallan kanssa, Etelä-Suomen lääni Leningradin alueen, Lapin lääni Murmanskin alueen ja Länsi-Suomen lääni Pietarin kaupungin kanssa.” (Gerlander 15.4.2010)

Esa Gerlander (15.4.2010) korostaa lähialueyhteistyön ongelmaksi avainhenkilöiden eläkkeelle siirtymistä, koska uusien vastuuhenkilöiden nimeämisestä huolimatta aktiivisuus pienenee voimakkaasti. On huomattu, että pitää olla suorat yhteydet sekä riittävästi kokemusta, koska kyseiseen yhteistoimintaan pääseminen on pitkäjänteistä ja haastavaa. Lisäksi venäjän kielen osaaminen nousee tärkeäksi tekijäksi, sen haittana tässä on liian korkea kynnyks kielipöytäkirjan aloittamisessa.

”Matkan varrella sekä onnistumisia että epäonnistumisia on koettu. Esim. Harjun maatalousoppilaitos yhdessä Viipurin maatalousoppilaitoksen kanssa oli hankkeessa mukana, joka tähtäsi perunaviljelyyn Leningradin alueella. Rahoitusta oli saatu, ryhmä suomenkielisiä viljelijöitä oli koottu, koulutusohjelma oli hyväksytty, mutta maanviljelijöitä kukaan ei kuitenkaan uskaltanut lähteä. Kielitaito sekä maan tuntemus nousivat tärkeiksi.” (Gerlander 15.4.2010)

Vuoden 2008 Fermer pidettiin Harjun oppimiskeskuksessa Etelä-Suomen läänissä. Kilpailua seurasivat sivistystoimentarkastajat Esa Gerlander ja Asko Jaakkola. Kilpailutoiminnan kehittämistä ja turvaamisesta pidettiin neuvottelu Venäjällä ja Suomessa maatalousalan opetuksen vähentyessä. (Sivistysosastojen toimintakertomus 2008.) Vuodesta 1993 lähtien järjestetty, maatalousalan kilpailu, ammattitietokilpailusta vanhin. Kilpailussa kilpaillaan kyntö- ja traktorinajotaidoissa. (Suomi-Venäjä lähialueyhteistyö -raportti; Jaakkola 2010.)

Ensimmäistä kertaa toteutettua vuonna 2008 ravintola-alan ammattitaitokilpailua Kulmainen Kapusta Kotkassa Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa, joka sai hyvin julkisuutta, on hyvässä vauhdissa. Vuonna 2010 mahdollisesti tulee lisää osallistujia. (Suomi -Venäjä lähialueyhteistyö -raportti; Jaakkola 2010.)

Uusin 2008 Harjun oppilaitoksessa pidetty Floristi - ammattitaitokilpailu, jossa kilpaillaan kukkien sidonnassa ja somistuksessa. Vuonna 2009 kilpailtiin Viipurissa, ja tavoitteena 2010 kilpailun järjestäminen Hyvinkäällä. (Suomi-Venäjä lähialueyhteistyö -raportti; Jaakkola 2010.)

7.2 Avoin haastattelu

Mitä läänihallitusten sivistysosastolla lähialueiden yhteistyöllä Venäjän kanssa on saatu aikaiseksi?

Onko toiminnasta ollut jotain taloudellista hyötyä, alkupotkua yhteistyöyrityksille, viennille.

”Koulutusyhteistyöstä ei ole minun ymmärrykseni mukaan aiheutunut suoraa taloudellista hyötyä. Ainakin sitä on erittäin vaikea mitata, koska vaikutukset näkyvät pit-

källä aikavälillä ja lukuisia muita tekijöitä on vaikuttamassa koko ajan. Muurmanskin alueella on uudistettu koulutushallintoa ja – organisointia viime vuosina myös taloudellisesta näkökulmasta esimerkiksi ammatillisia oppilaitoksia on yhdistetty. Uudistuksiaan tehdään ja on tehty myös koko Venäjällä, ja EU:n koulutuspoliittiset linjat ovat myös vaikuttaneet Venäjälläkin.” (Haastateltava 1.)

”Sivistysosastot tekevät meillä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa yhteistyötä. Yritykset ovat mukana esim. koulutus- ja osaamistarpeita kartoitettaessa koulutusneuvottelukunnassa, eivät juurikaan muutoin. Olemme paremminkin edistämässä, kehittämässä, tukemassa, mahdollistamassa jne. Myöskään OPM:n hallinnonalan EU:n kehittämishankerahoitusta emme ole voineet suunnata yrityksille.” (Haastateltava 1.)

”Kyseessä on paremminkin ollut virkamiesten välillä tapahtuva ajankohtaisen tiedon vaihto, esim. informaatiota koulutuksessa tapahtuvasta (koulutuspoliittisesta) kehittämistyöstä eri koulutustasoilla, jotta olemme voineet molemmin puolin tehdä analyysisiä siitä, mitä naapurimaan koulutuksessa kulloinkin tapahtuu - kehittämisideoista (vertailukehittämisestä) ja oppilaitosten verkostoitumisen mahdollistamisesta yhteistyöhön jatkossa. Tätä voisi tietenkin toisaalta kutsua koulutusosaamisen ja -kulttuurin vienniksi. Olemme tietenkin myös itse saaneet lähialueyhteistyössä paljon tietoa Muurmanskin alueen koulutuksesta ja paljon kokemusta venäläisestä kulttuurista.” (Haastateltava 1.)

”Meillä Lapissa yhteistyötä on ollut pääasiassa Muurmanskin kulttuuri- ja tiedeministeriön virkamiesten ja Muurmanskin alueen ammatillisten oppilaitosten kanssa ja vähäisessä määrin perusopetuksen ja lukioiden kesken. Olemme saaneet aikaan yhteisiä Interreg ja ENPI -hanke ideoita, joista muutama on toteutettukin. Yhteistyötä on ollut lisäksi paljon kirjastojen kesken (Muurmansk ja Arkangelin alue), nuorisotoimessa ja liikuntatoimessa.” (Haastateltava 1.)

”Olemme osallistuneet vuosittain myös Suomalais - Venäläiseen kulttuurifoorumitoimintaan. (Tämä toiminta tukee osaltaan kulttuurivientiä, jonka taloudellinen merkitys on nykyisin suuri.) Tälläkään toiminnalla ei kuitenkaan ole suoraa taloudellista

vaikutusta, vaan toiminta mahdollistaa asioiden kehittämistä eteenpäin.” (Haastateltava 1.)

”Suomi-Venäjä viranomaisyhteistyökoulutuksen alalla on aloitettu alueellamme jo 1980-luvulla Kymen läänin toimesta. Nykyinen yhteistyö perustuu Suomen ulkoministeriön lähialueyhteistyöstrategiaan ja opetusministeriön sen mukaisiin linjauksiin. Vuoden 2009 lopulla laadittiin vielä lääninhallituksen toimesta ”Alueellisen opetus- ja kulttuurihallinnon lähialueyhteistyön strategia.” (Haastateltava 2.)

”Vuosittain Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistysosasto ja Leningradin alueen yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen komitea ovat allekirjoittaneet sopimuksen, jossa on määritelty tarkemmin kukin vuoden toimenpiteet. Sopimus perustuu laajempaan maaherrojen allekirjoittamaan sopimukseen alueiden välisestä yhteistyöstä. Vuosittaisen tarkentavan sopimuksen ovat allekirjoittaneet komitean puheenjohtaja, joka tällä hetkellä on Sergei Tarasov ja lääninhallituksen sivistysosaston osastopäällikkö Juha Mäntyvaara. Nyt hallinnon uudistuessa asia muuttuu siten, että vuosittaisen sopimuksen allekirjoittaa lähialueyhteistyöstä vastaavan Etelä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualueen johtaja Esa Ellala ja Leningradin alueen hallinnosta kuvernööri.” (Haastateltava 2.)

”Sivistysosasto on edistänyt myös Etelä-Savon maakuntaohjelman mukaisesti yhteyksiä Pietariin sekä Venäjälle. Etelä-Suomen lääninhallituksen kanssa tehdyssä yhteistyössä Itä-Suomen lääninhallituksen sivistysosasto sai mukaan Etelä-Savon ammatitopistosta kaksi opiskelijaa ja opettajan Fermer 2009 -suomalais-venäläiseen maatalousalan ammattitaitokisaan toukokuussa 2009 Anjalaan.” (Haastateltava 2.)

”Kansainvälistymisen edistämiseksi sivistysosasto on koonnut eri koulutusasteiden ja oppilaitosten sekä hallinnon edustajia ratkaisemaan sitä, miten alueen oppilaitokset voivat tehdä tavoitteellisesti työtä kansainvälisyyden ja Venäjä-yhteyksien luomiseksi ja kuinka asiaa edistetään elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Täydennys- ja lisäkoulutuksen muodossa sivistysosasto on järjestänyt pienimuotoisten tapaamisten ja muiden informaatio-ohjauksien lisäksi Oppilaitosten kansainvälisyystoimijoiden syyspäivän 8.9. Mikkelissä ja Opintovierailun Pietariin eteläsavolaisille koulutuksen asiantuntijoille Venäjä-kontaktien luomiseksi 23.–25.11.2009. Tilaisuudet on järjestetty

yhteistoiminnallisesti osallistujien ja näiden KV -kontaktien kanssa. (Eurooppalaisten yhteistyöyhteisöjen vahvistamista ja opetusalan kansainvälistä yhteistyötä lääninhallitus on edistänyt CIMOn kanssa tehtyjen Comenius- ja Nordplus -ohjelmajärjestelmien mukaisesti. Vuoden aikana on järjestetty Comenius- ja Nordplus tiedotus- ja koulutustilaisuuksia sekä annettu kansainvälistä hankeneuvontaa. Yksinomaan tiedotus- ja koulutustilaisuuksissa tavoitettiin lähes 100 osallistujaa.) Lisäksi kulttuurien välistä vuorovaikutusta on lisätty organisoimalla täydennyskoulutusopintomatka Kiinaan sekä Pietarin opintomatka.” (Haastateltava 3.)

”Kansainvälisyyskasvatuksesta ja monikulttuurisuudesta on järjestetty kolme koulutustilaisuutta, jotka ovat tavoittaneet yht. n. 130 osallistujaa, ja suomi toisena kielenä -koulutusta on järjestetty niin ikään kolmen tilaisuuden verran, jotka ovat tavoittaneet yht. n. 70 osallistujaa. Yhteistyössä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen, Joensuun koulutuspalvelukeskuksen ja Joensuun yliopiston kanssa on järjestetty seminaari ”Naapurimme Ruotsi 1809 jälkeen. Käännekohtia ja näkökulmia.”, joka tavoitti yli 50 osallistujaa. Etelä-Savon oppilaitosten kansainvälisyystoimijoiden syyspäivässä oli 36 osallistujaa. Suomalais-venäläisiä ammattitaitokilpailuja halutaan jatkaa ja tarjota mahdollisuudet opiskelijoille ja opettajille kansainvälistymiseen naapurimaan kanssa. Fermer -kisaa on tarkoitus jatkaa Kaakkois-Suomen ELY:n kanssa, samoin tarkoitus on saada käynnistettyä yhteistyötä myös Floristi- ja ravintola-alan ammattitaitokisoissa. Etelä-Savon ELY jatkaa myös yhteistyötä Pietariin sekä Venäjälle erityisesti toisen asteen ammattiopintojen edistämiseksi.” (Haastateltava 3.)

7.3 Teemahaastattelu

Teema 1. Tarve yhteistyölle

Yhteistyön tarvetta ja syitä jaetaan seuraavasti ”..1) rajanaapuruus, jatkuvasti lisääntyvä kanssakäyminen ja koulutuksen kansainvälistyminen; 2) työ- ja elinkeinoelämän uudet osaamisvaatimukset; 3) alueidemme haasteet koulutukselle ovat samankaltaiset: pohjoinen toimintaympäristö, vanheneva väestö, lasten ja nuorten ikäluokan pieneneminen, työllisyystilanne sekä taloudelliset realiteetit.” (Haastateltava 3.)

Viranomaisyhteistyötä Suomen pohjoispuolella ELY:ssä kuvaillaan yhteistyösopimukseen perustuvaa ja vakiintunutta, jonka myötä ajankohtaisen tiedon vaihto on puolivuosittain säännöllistä. ”*Viranomaisena (läninhallituksen sivistysosasto) olemme olleet edistämässä tutustumisia ja yhteistyön käynnistymistä. Ammatillisen koulutuksen rehtorit ja aika suuri osa opettajista on tutustunut naapurin (=Muurmanskin alueen) koulutukseen ja toimintaympäristöön sekä koulutuksen haasteisiin seminaarien yhteydessä. Venäläisiä opiskelijoita on opiskelemaan ammatillista perustutkintoa. Suomalaisia ammatillisia opiskelijoita työssä oppimaan Kuolan alueelle estää puutteellinen kielitaito. Yleissivistävän koulutuksen puolella konkreettista yhteistyötä on ollut joissakin kunnissa pidempään esim. kielten opetuksessa.*” (Vastaja 1) ”*Opetusalan kansainvälinen yhteistyö ja kulttuurien välinen vuorovaikutus on lisääntynyt ja maahanmuuttajataustaisten koulutuspalvelujen saatavuus parantunut sekä suvaitsevaisuus ja eurooppalaiset yhteydet vahvistuneet.*” (Haastateltava 3.)

Lähialueyhteistyön hyödyt nähdään kohdistuvan viranomaisille ja koulutuksen kehittäjille koulutuksen kehittämiseen, hankkeiden ideointiin, hyvien esimerkkien ja käytänteiden levittämiseen, eri kulttuurien ja erilaisuuden ymmärtämiseen. Hyötyä nähdään enemmän ilmiönä esimerkiksi opettajien ajatusten ja asenteitten avartumisena, joskus jopa muuttumisena, harvemmin konkreettisina ja välittömästi esimerkiksi jonkin käytännön muuttumisena oppilaitoksessa. ”*Ehkä viimeaikaiset ammatillisten oppilaitosten yhdistymiset Muurmanskin alueella ovat joltakin osin yhteistyön ja kokemusten vaihdon tuloksena syntyneitä?*” (Haastateltava 1.) Kokemukset yhteistyöstä kuvaillaan myönteisiksi ja innostaviksi.

Teema 2. Yhteistyön tavoitteet ja suunnittelu

Strategia laaditaan lääninhallitusten kesken. ”*Mukana pitäisi olla koko sivistystoimi, ei vain opetustoimi. Strategia on yleinen ja joka alueella on omat eroavuudet ja haasteet.*” (Haastateltava 1.) ”*Jatkuvana vuosittaisena toimenpiteenä ovat olleet vastavuoroiset aluehallinnon edustajien vierailut, joiden aikana on arvioitu menneen vuoden toimintaa ja sovittu tulevista toimenpiteistä. Ohjelmassa on ollut aina myös tutustumista koulutusjärjestelmään ja oppilaitoksiin. Yleensä sopimukseen on kirjattu sekä venäläisten vierailu Suomeen, että suomalaisten vierailu Venäjälle, mutta kiireistä*

johtuen viime vuosien aikana on saatu toteutettua keskimäärin yksi vierailu vuodessa. Sen aikana on sovittu kaikki asiat.” (Haastateltava 2.)

”Tavoitteiden mukaisesti Itä-Suomen lääninhallitus on huolehtinut alueellaan Suomen ja Luoteis-Venäjän välisestä viranomaisyhteistyöstä tarkoitukseen osoitetun erillismäärärahan turvin sekä tukenut koulutusalan yhteistyötä. Itä-Suomen lääninhallituksen sivistysosaston koulutuksen ja tutkimuksen tuloksyksikkö on laatinut vuosittain yhteistyösopimuksen Karjalan tasavallan opetusministeriön kanssa. Vuoden 2009 sopimuksen avulla tuettiin ja kehitettiin koulutusalan yhteistyötä järjestämällä yhteisiä seminaareja, koulutustilaisuuksia, opettajavaihtoa, opiskelijoiden tutustumismatkoja ja kielileirejä molemmin puolin rajaa. Karjalan tasavallan lisäksi koulutusalan yhteistyötä laajennettiin ja syvennettiin vuoden aikana Tverin alueelle. Komin Syktyvkarin suomalais-venäläisessä kulttuurifoorumissa lokakuussa neuvoteltiin Tverin edustajien kanssa yhteistyön jatkosta.” (Haastateltava 3.)

Sivistystoimentarkastajat kokevat kaikkien tärkeiden ja tarpeellisten henkilöiden osallistuvan lähialueyhteistyöhön, rajaavana tekijänä ovat resurssit. *”Laajempiin seminaareihin otamme mukaan ko. teema-alueen asiantuntijoita ja yleensä painotamme sitä, että mukaan tulevat opetushenkilöt olisivat ensikertalaisia tai ainakin niitä, joiden käynnistä naapurissa olisi kulunut pitkä aika. Täällä järjestettyihin lähialueseminaareihin on kutsu lähetetty laajalla jakelulla.” (Haastateltava 1.)*

AVI tekee määrärahakemuksen yhteydessä suunnitelman lähialueyhteistyön toteutuksesta jota noudatetaan. Tarkemmat vuosittaiset tavoitteet ovat ELY:n virkamiesten tehtävä yhteistyössä naapurimaan virkamiesten kanssa.

Teema 3. Yhteistyön esteet ja edisteet

Positiivisina kokemuksina ilmaistaan arkipäivän yhteistyön on tiivistyneisyyttä, luottamuksen lisääntymistä, jossa arvostetaan toinen toisiaan ja muita kokemuksellisia asioita. Negatiivisia kokemuksia on tullut harvoin vastaan.

Vuosittainen yhteistyön jatkuvuus, hyvät henkilösuhteet, Opintoministeriön myöntämä pieni raharesurssi ovat toimineet yhteistyön edisteenä. *”Koulutusasiat kiinnostavat*

asiantuntijoita omaa aluetta laajemminkin. Suomen pärjääminen oppimistuloksissa (PISA)” (Haastateltava 1.)

”Hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman toteutumista alueella ja suvaitsevaisuutta on edistetty lääninhallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelma-asiakirjan kautta yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.” (Haastateltava 3.)

Estäviä tekijöitä korostuu enimmäkseen taloudellisen ja ajallisen resurssin vähäisyys.
”Kielitaitoa voisi olla, ettei tarvitsisi käyttää venäjän kielen kääntäjää ja tulkkia, vaan keskustella suoraan. Englannin kieli ei ole kaikilla yhteistyökumppaneilla hallussa, mutta yhteydenpidossamme se toimii esim. puhelimessa ja sähköpostissa.” (Haastateltava 1.)

Työn miellyttävyydestä: *”Ehdottomasti on osa arkityötä!”*

Nykyisen OPM:n pientä erillismäärärahaa arvioidaan tarpeen osoittamaan jatkossakin lähialueyhteistyöhön, jotta esimerkiksi seminaarit mahdollistuvat.

”Kulttuuripuolen asiat ovat Venäjällä eri komitean alaisia ja myös kulttuurikomitean kanssa on käyty neuvotteluja yhteistyössä.” (Haastateltava 2.)

Teema 4. Tulevaisuus

Lähialueyhteistyön etenemisen suhteen tulevaisuudessa toivomuksia oli työn jatkuvuuden kannalta systemaattisuutta ja kehitystä. Lähitulevaisuudessa ajatellaan keskityvän samoihin asioihin toimintalinjoilla. Tavoitteet seuraaville viidelle vuodelle luetellaan seuraavasti:

- ”- tulemme pohtimaan tarpeita yhteisille kehittämishankkeille*
 - tulemme tunnistamaan yhdessä hyviä kehittämisideoita*
 - teemme edelleen tiedonvaihtoa alueemme koulutuksesta ja sen haasteista*
 - tiedotamme yhteistyöverkostolle lähialueyhteistyöhön liittyvistä asioista*
 - tutustutamme edelleen opetushenkilöstöä naapurimaan oloihin ja niin edelleen.”*
- (Haastateltava 1.)

Mielenkiinto koulutusalan kansainvälistä ja lähialueyhteistyötä kohtaan on kasvanut vuosi vuodelta. Yksittäisten koulujen ja opettajien yhteydenotot kansainväliseen yh-

teistyöhön mukaan pääsemiseksi Venäjän ja muiden maiden kanssa sekä ehdotukset yhteistyön erilaisista muodoista ovat merkkejä kansainvälisen yhteistyön tarpeellisuudesta.

”Opetusministeriön hallinnonalan toiminta on ollut monipuolista ja tuloksellista, joskin lähialueyhteistyöhön ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön varatut määrärahat ovat olleet vähäisiä. Kansainvälisyyskasvatuksen sisällön sekä ja opetuksen (moni)kulttuuristen valmiuksien kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Luotujen yhteyksien ja yhteistyön jatkumisen sekä alueen opetustoimen kansainvälisen kehittymisen kannalta on tärkeää, että kansainvälistä yhteistyötä voidaan jatkaa aluehallintouudistuksen jälkeen vuonna 2010 hyvin resursoidusti sekä aluehallintovirastoissa että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Koulutuksen ja tutkimuksen tulosalueen kansainväliset asiat tulisi jatkossa hoitaa ELY:issä horisontaalisesti ja poikkileikkavasti yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Lisäksi yhteistyötä CIMO:n kanssa tulee vahvistaa ja monipuolistaa osana sivistystoimen kansainvälisiä tehtäviä niin ELY-keskuksissa kuin AVI:ssa.” (Haastateltava 3.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Toimeksiantajan aiheenanto osoitti, että tutkimukselle on tarvetta, mikä herätti minun mielenkiintoa tutkimuksen tarkastelulle. Asko Jaakkola katsoi, että lähialueyhteistyön tuloksia voisi hyödyntää EU-rahoituksessa ja ne näkyisivät ENPI CBC -linjauksessa. Aineistokeruun aikana totesin, että tosiaankin Suomen ja Venäjän väliseen lähialueyhteistyön aikaansaannosten kartoitukselle on hyötyä myös siksi, että yhtenäistä kirjallisuutta tietoineen ja mielipiteineen on vähän. Niin kuin mikä tahansa kartoitus, tämä voi palvella kaikkia lähialueyhteistyön tekeviä, suunnittelevia, hallinnoivia tai muuten Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyöstä kiinnostuneita henkilöitä havaitsemaan ja huomaamaan, että 30 -vuoden lähialueyhteistyöllä on todellista ja käytännöllistä merkitystä, historiaa ja tulevaisuutta.

Vaikka lähialueyhteistyö on toteutettu tarpeen, kiinnostuksen ja usean tahon rahoituksen voimalla, aikaansaannokset eivät olisi mahdollisia ilman kaikkien osallistuvien virkailijoiden henkistä panosta. Täten lähialueyhteistyötä voi pitää jonkinlaisena kan-

sainvälisenä ilmiönä, jolla on pitkäjänteinen, jatkuva tukiranka. Lähialueyhteistyö on kokenut monia muutoksia ja matkan varrella on ollut monenlaisia kompastuskiviä, mutta ei silti ole luopunut toiminnastaan, mikä onkin mielestäni työn vahvuus.

Vuosi 2010 on lähialueyhteistyölle uuden kehityksen aika, nimittäin pitkään odotettu Kaakkois-Suomi – Venäjä ENPI CBC -naapuruusohjelma on vihdoinkin keväällä avannut hakunsa, jonka ansiosta molemmilla osapuolilla on yhteinen budjetti ja siten myös yhteinen rahoituspäätös. Edellisessä naapuruusohjelmassa pyrittiin yhteisnäky- miin ja yhteistoimintaan, mutta rahoituspäätös oli molemmilla, mikä hankaloitti haku- prosessia. Myös vuoden alussa uudistunut Suomen valtion alueellinen jako lääninhal- lituksista aluehallintovirastoiksi jossa Länsi - Suomen lääni jaettiin kahteen, joka muuttui Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoksi ja Lounais-Suomen aluehallin- tovirastoksi voi teettää alueellisesti uusien strategioiden ja tavoitteiden luomista.

Asko Jaakkola korostaa, että Euroopan Unioni on antanut suuren merkityksen lä- hialueyhteistyölle ja nähnyt tarpeellisenä. Lähialueyhteistyö kuin mikä tahansa yhteis- työ tarvitsee rahoitustukea niin EU-rahoitus ja kansallinen osuus ovat mahdollistaneet hankkeiden toimeenpanoa. Eikä saa tietenkään unohtaa virkamiesten välillä tapahtu- vaa tiedonvaihdon ja -keruun välityksellä tapahtuvaa panosta, jonka perusteella perus- teellisesti valitaan hankkeet, joita lähdetään toteuttamaan.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 2. korjattu ja uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. 2. korjattu ja uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Ala-Uotila, H. & Rautaniemi, R. 1996. Lähialueyhteistyön kehitys ja muodot Etelä-Kymenlaaksossa. Turun kauppakorkeakoulu: Idänkaupan tutkimus- ja koulutusyksikkö. Seminaarityö 26.8.1996: Interreg – valmistelutyöryhmä. 20.11.1995. Kaakkois-suomen Interreg II

AVI -verkkosivut. 14.1.2010. AVI kartta suomi. PDF –asiakirja. Saatavissa: http://www.avi.fi/fi/virastot/Documents/AVI_kartta.pdf. [viitattu 26.3.2010].

AVI -verkkosivut. 14.1.2010. Toiminta ja tehtävät. Etelä-Suomen AVI. Virastot. Saatavissa: <http://www.avi.fi/fi/virastot/etelasuomenavi/Toimintajatehtavat/Sivut/default.aspx>. [viitattu 26.3.2010].

ELY-keskus -verkkosivut. 29.4.2010. Kaakkois-Suomen ELY. ELY-keskukset. Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/KaakkoisSuomenELY/Sivut/default.aspx>. [viitattu 26.3.2010].

ELY-keskus -verkkosivut. 25.2.2010. Elinkeinotyö ja osaaminen ja kulttuuri. Osaaminen ja kulttuuri. Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/fi/Elinkeinottoyojaosaaminenjakulttuuri/Osaaminenjakulttuuri/Sivut/default.asp>. [viitattu 26.3.2010].

ELY-keskus -verkkosivut. 15.3.2010. ELY - keskukset. Saatavissa. <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/Sivut/default.aspx> [viitattu 26.3.2010].

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen johdatukseen. 8. painos (1. p. 1998) Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy: Hirsjärvi, S. ym. 1986. Tutkimus ja sen raportointi. Jyväskylä. Kirjayhtymä.

Etelä-Suomen lääninhallitus -verkkosivut. 2009. EU – hankerahoitus. Saatavissa: <http://www.intermin.fi/lh/etela/siv/home.nsf/pages/70160645BCB5596DC225747F0027E907?opendocument>. [viitattu 26.3.2010].

Finlex. Valtion säädöstietopankki.1992. Valtiosopimukset. Valtiosopimukset. Sopimus. 100/1992. Saatavissa: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1992/19920100/19920100_2. [viitattu 5.4.2010].

Finlex. Valtion säädöstietopankki.1992. Valtiosopimukset. Valtiosopimukset. Sopimus. 62/1992. Saatavissa: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1992/19920062/19920062_2. [viitattu 5.4.2010].

Gerlander, E. 15.4.2010. Hamina. Haastattelu entisen Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistystoimentarkastajan kanssa. 15.4.2010.

Ilves, P. Programme Director (ENPI) Puhelinhaastattelu 10.4.2010 Kouvola.

Jaakkola, A. 2009. Alueellisen opetus- ja kulttuurihallinnon lähialueyhteistyön strategia vuodelle 2010. Sivistysosasto. Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Kouvola.

Jaakkola, A. 2010 Suomi-Venäjä lähialueyhteistyö -raportti. Sivistysosasto. Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Kouvola.

Kaakkois-Suomen ENPI CBC -verkkosivut. Ohjelman viestintä. Saatavissa: <http://www.southeastfinrusnpi.fi/>. [viitattu 26.3.2010].

Kaakkois-Suomen ENPI CBC -verkkosivut. ENPI CBC 2007–2013. Saatavissa: <http://www.southeastfinrusnpi.fi/>. [viitattu 26.3.2010].

Etelä-Suomen lääninhallitus -verkkosivut. 2009. Kansainvälinen yhteistyö. Saatavissa:
<http://www.intermin.fi/lh/etela/siv/home.nsf/pages/18AD82A4283A6D14C2256C0C003572B3?Opendocument>. [viitattu 26.3.2010].

Karelia ENPI -verkkosivut. Karelia ENPI CBC -ohjelma. Saatavissa:
<http://www.kareliaenpi.eu/fi/ohjelma>. [viitattu 15.2.2010].

Karelia ENPI -verkkosivut. Karelia ENPI CBC -ohjelman rahoitus. Saatavissa:
<http://www.kareliaenpi.eu/fi/ohjelma/rahoitus>. [viitattu 15.2.2010].

Karelia ENPI -verkkosivut. Karelia ENPI CBC -ohjelma-alue. Saatavissa:
<http://www.kareliaenpi.eu/fi/ohjelma/ohjelma-alue>. [viitattu 15.2.2010].

Karhatsu, E. & Tuhkalainen, S. 2005. Etelä-Suomen läänirahoituksen EU-rakennerahastojulkaisut Nro10: Venäjä-yhteistyö Kaakkois-Suomen Interreg IIIA – projekteissa. Helsinki: Multiprint, Etelä-Suomen lääninhallitus, Opetushallitus.

Karhatsu, E. & Tuhkalainen, S. 2005. [Verkkójulkaisu]. Venäjä-yhteistyö Kaakkois-Suomen Interreg IIIA -projekteissa. Etelä-Suomen läänirahoituksen EU-rakennerahastojulkaisut Nro10. [viitattu 2.4.2010]. Sisäasiainministeriö. Julkaisut. 2005. Saatavissa:
[http://www.intermin.fi/lh/biblio.nsf/6C9AAF39754F24E9C225709A0034D42B/\\$file/ESR10verkkoversio.pdf](http://www.intermin.fi/lh/biblio.nsf/6C9AAF39754F24E9C225709A0034D42B/$file/ESR10verkkoversio.pdf). ISBN 952-460-091-9.

Kolarctic European neighbourhood and partnership instrument -verkkosivut. Programme Document. Saatavissa:
http://www.kolarcticenpi.info/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=32 [viitattu 15.2.2010].

Kolarctic European neighbourhood and partnership instrument -verkkosivut. About ENPI. Kolarctic ENPI CBC. Saatavissa:
http://www.kolarcticenpi.info/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=26. [viitattu 15.2.2010].

Kymenlaakson liitto -verkkosivusto. 2010. Kotka. Aluekehitystermit. Saatavissa:
<http://www.kymenlaakso.fi/export/sites/www.kymenlaakso.fi/liitteet/aluekehitys/aluekehitystermit.pdf>. [viitattu 17.2.2010].

Lapin liitto -verkkosivut. Kolarctic ENPI CBC -ohjelma. Kehittäminen ja edunvalvonta. EU-ohjelmat. Saatavissa:
http://www.lapinliitto.fi/lapin_kehittaminen/eu_ohjelmat/kolarctic. [viitattu 15.2.2010].

Etelä-Suomen lääninhallitus. 2009. Lääninhallituksen sivistysosasto. Saatavissa:
http://www.intermin.fi/lh/etela/siv/home.nsf/pages/index_fin. [viitattu 26.3.2010].

Metsämuuronen, J. 2001. Metodologia -sarja 4: Laadullisen tutkimuksen perusteet. 2. tarkistettu painos. Viro: International Methelp Ky.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. 1. laitos, 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy: Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1985. Teemahaastattelun 3. Painos. Helsinki: Kyriiri Oy.

OPM -verkkosivut. Opetusministeriön lähialueyhteistyö. Kansainväliset asiat. Alueellinen yhteistyö. Saatavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Kansainvaliset_asiat/alueellinen_yhteistyoe/laehialueyhteistyoe/?lang=fi. [viitattu 5.4.2010].

PATIO. Paikkatietopohjainen palveluportaali. 2009. Suomen aluejaot. Saatavissa:
<http://patio.suomi.fi/PatioWeb/facelets/suomenaluejaot/suomenaluejaot.faces>. [viitattu 26.3.2010].

Päijät-Hämeen liitto -verkkosivut. 2010. Kansainvälisen toiminnan rahoitusvälineitä. Kansainvälisyys. Tehtävät. Saatavissa: http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/kansainvalisyys/kansainvalisen_toiminnan_rahoytusvalineita. [viitattu 15.2.2010].

Radnia, R. OPH. Sähköposti. 16.4.2010 Kouvola.

Saimaan maakuntaliitto -verkkosivut. 2009. Kaakkois-Suomi - Venäjä naapurisuusohjelma 2004–2006. Etelä-Savo. Saatavissa:
http://www.esavo.fi/euohjelmat/muut_ohjelmat/kaakkoissuomivenaja_naapurisuusohjelma. [viitattu 15.2.2010].

Saimaan maakuntaliitto -verkkosivut. 2009. Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC -ohjelma 2007–2013. Etelä-Savo. Saatavissa:
http://www.esavo.fi/euohjelmat/muut_ohjelmat/kaakkoissuomi__venaja_enpi_cbc. [viitattu 15.2.2010].

Sisäasiainministeriö -verkkosivut. 08.01.2002. Kaikki Suomen Interreg III -ohjelmat hyväksytyt. Saatavissa:
<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/BD003AE9BF769511C2256B60042054E?opendocument>. [viitattu 19.2.2010].

Wessman, S. OPM. Sähköposti. 12.4.2010. Kouvola.

Haastattelut:

Albert, Johanna (Suunnittelija, Itä-Suomen aluehallintovirasto).

Eeronheimo, Anna-Liisa (Sivistystoimentarkastaja, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

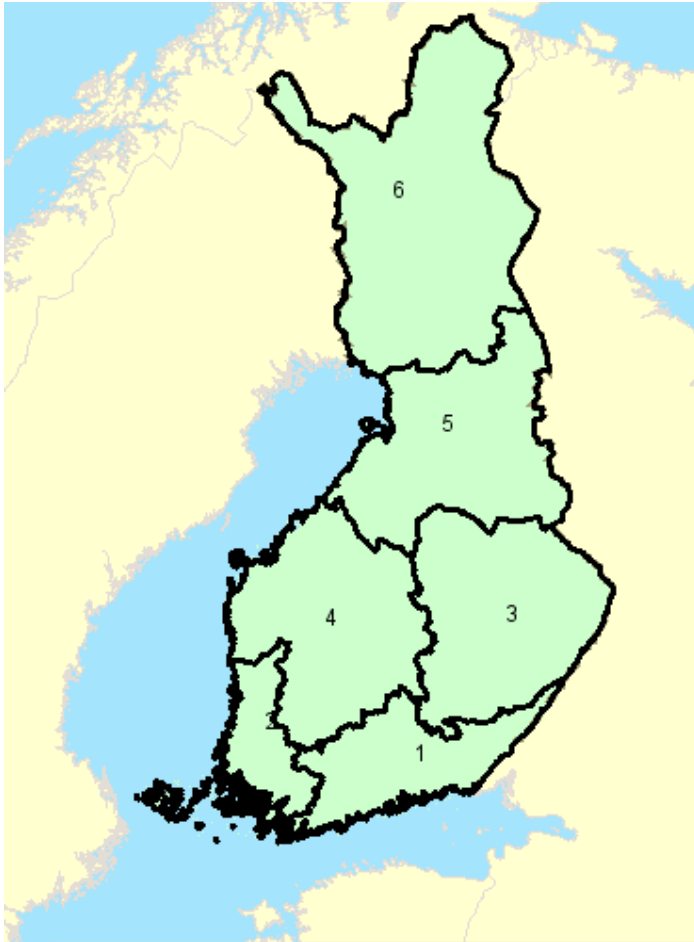
Holappa, Arja - Sisko (Sivistystoimentarkastaja, Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto).

Häggman, Erik (Sivistystoimentarkastaja, Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintovirasto).

Jaakkola, Asko (Sivistystoimentarkastaja, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Ruuska, Sanna (Suunnittelija, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Toivakainen, Tuija (Sivistystoimentarkastaja, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Alueet:

1. Etelä-Suomen AVI
2. Lounais-Suomen AVI
3. Itä-Suomen AVI
4. Länsi- ja Sisä-Suomen AVI
5. Pohjois-Suomen AVI
6. Lapin AVI
7. Ahvenanmaan AVI

Aluehallintovirastot: Aluejaon

perusteet:

Laki aluehallintovirastoista

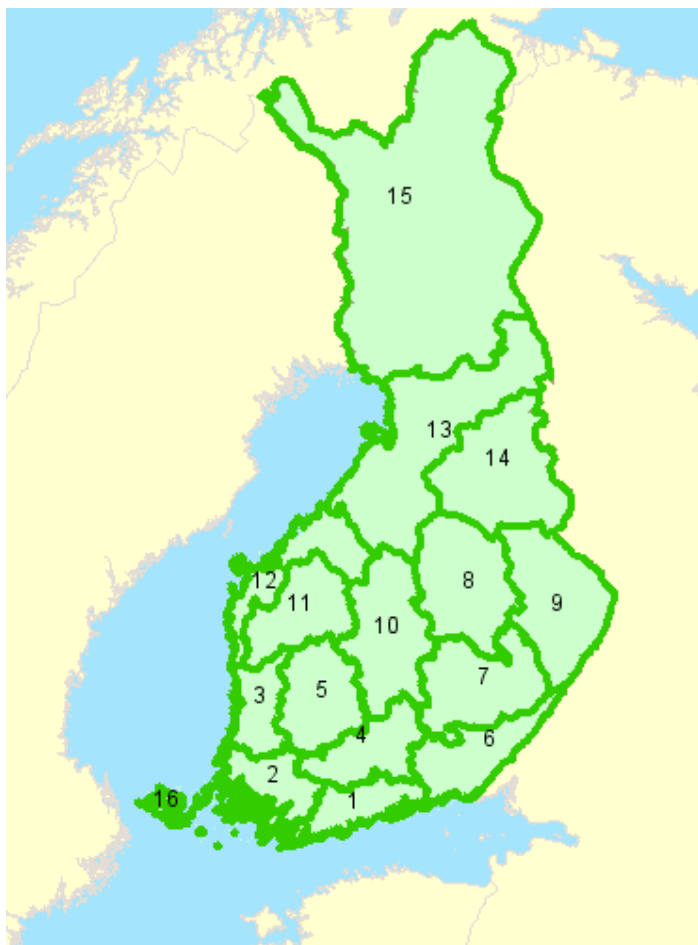
20.11.2009/896

Valtionneuvoston asetus

aluehallintovirastoista

20.11.2009/906 1§

(PATIO)

Alueet:

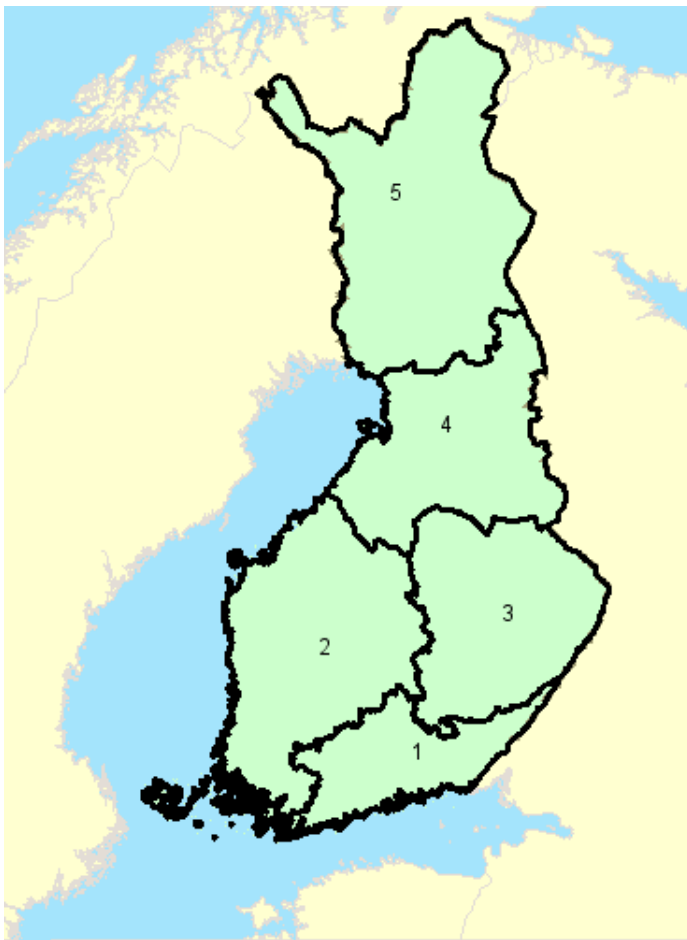
1. Uudenmaan ELY-keskus
2. Varsinais-Suomen ELY-keskus
3. Satakunnan ELY-keskus
4. Hämeen ELY-keskus
5. Pirkanmaan ELY-keskus
6. Kaakkois-Suomen ELY-keskus
7. Etelä-Savon ELY-keskus
8. Pohjois-Savon ELY-keskus
9. Pohjois-Karjalan ELY-keskus
10. Keski-Suomen ELY-keskus
11. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
12. Pohjanmaan ELY-keskus
13. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
14. Kainuun ELY-keskus
15. Lapin ELY-keskus
16. Ahvenanmaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset: Aluejaon perusteet:

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 20.11.2009/910 1§

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 20.11.2009/897

(PATIO)

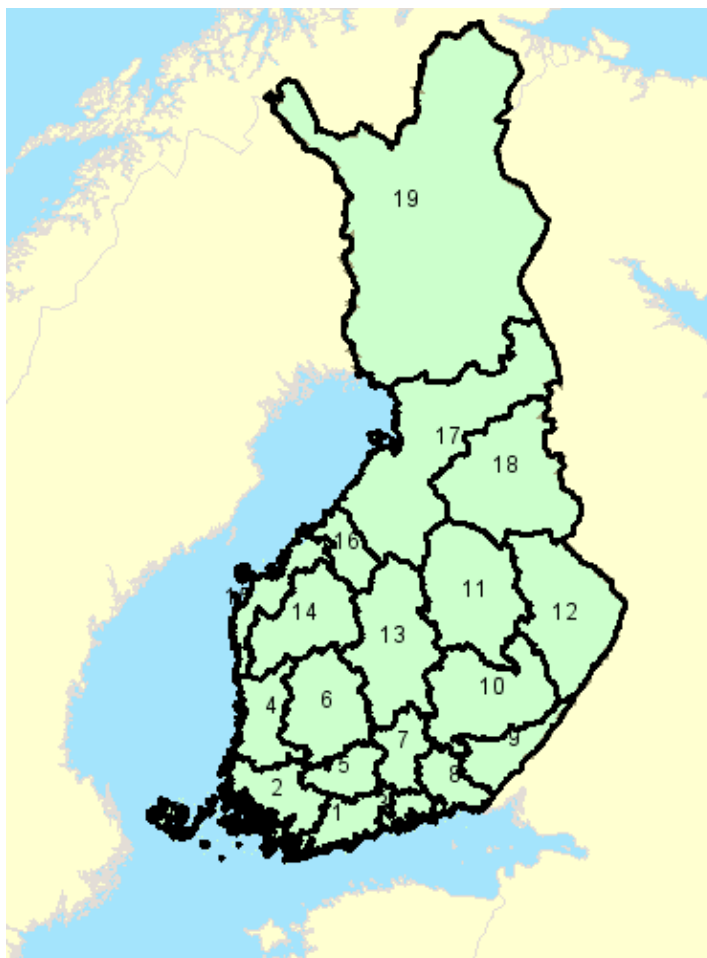

Alueet:

1. Etelä-Suomi
2. Länsi-Suomi
3. Itä-Suomi
4. Oulu
5. Lappi
6. Ahvenanmaa

Läänit: Aluejaon perusteet:
LääninhallitusL 1§ (22/1997)
VNp läänien alueista sekä
lääninhallitusten toimipaikoista
ja nimistä (121/1997)

(PATIO)

Alueet:

1. Uusimaa
2. Varsinais-Suomi
3. Itä-Uusimaa
4. Satakunta
5. Kanta-Häme
6. Pirkanmaa
7. Päijät-Häme
8. Kymenlaakso
9. Etelä-Karjala
10. Etelä-Savo
11. Pohjois-Savo
12. Pohjois-Karjala
13. Keski-Suomi
14. Etelä-Pohjanmaa
15. Pohjanmaa
16. Keski-Pohjanmaa
17. Pohjois-Pohjanmaa
18. Kainuu
19. Lappi
20. Ahvenanmaa

Maakunnat: Aluejaon perusteet:
Maakuntajakolaki
11.12.1997/1159

(PATIO)

Tässä ovat Lähialueyhteistyö Venäjän kanssa – tutkimukseen liittyvät teemahaastattelun kysymykset. Vastaukset voitte kirjoittaa kukin kysymyksen alle. Vastuksien ei tarvitse olla pitkiä, kunhan Tuotte tärkeimmät asiat esille! Kyselyn kesto on noin 20–30 minuuttia.

Kiitos etukäteen!

Teema 1. Tarve yhteistyölle

1. Miksi teidän aluehallintovirastonne tarvitsee lähialueyhteistyötä Venäjän kanssa? Mitkä ovat päämäärälliset syyt yhteistyön takana?
 2. Kuvaillkaa omin sanoin yhteistyön tämän hetkistä tilannetta AVI:ssanne, eli missä mennään?
 3. Ketä tai mitä lähialueyhteistyö mielestäsi hyödyttää? Kenelle on hyötyä? mitkä hyödyt ovat? Kenen näkökulmasta?
 4. Millaisia kokemuksia Teillä oli virkanne alkuvaiheessa?
-

Teema 2. Yhteistyön tavoitteet ja suunnittelu

1. Ovatko tavoitteet ja strategia laadittu yhteistyössä? Onko strategia selkeä?
 2. Ovatko kaikki tärkeät/tarpeelliset henkilöt mielestänne saaneet olla mukana lähialueyhteistyössä?
 3. Koetteko pystyvänne saavuttamaan vuosittaisia tavoitteita, joita on AVI:ssanne asetettu?
-

Teema 3. Yhteistyön esteet ja edisteet

1. Millaisia positiivisia kokemuksia yhteistyöstä on AVI:llanne ollut?
2. Voitteko mainita joitakin negatiivisia kokemuksia yhteistyössä?
3. Mitkä asiat ovat mielestänne estäneet yhteistyön etenemistä?
4. Mitkä asiat ovat mielestänne edistäneet yhteistyön etenemistä?
5. Onko yhteistyö mielestänne mielekästä?
6. Koetteko pystyvänne toteuttamaan yhteistyötä (käytännön tasolla) olemassa olevilla resursseilla?

Teema 4. Tulevaisuus

1. Mitä ajattelet lähialueyhteistyön etenemisestä tulevaisuudessa AVI:ssanne?
2. Millaisiin asioihin Teidän AVI:ssanne tullaan yhteistyön osalle lähitulevaisuudessa keskittymään?
3. Millaisia tavoitteita lähialueyhteistyöllä tulee olemaan seuraavan viiden vuoden aikana?

Kiitos vastauksestanne!

Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välinen sopimus yhteistyöstä Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella

Suomen tasavallan hallitus ja Venäjän federaation hallitus, joita jäljempänä kutsutaan sopimuspuoliksi

ottaen huomioon maidensa kansojen hyvän ja luottamuksellisen naapurussuhteen,

pyrkimyksensä vastakin kehittää yhteisen rajansa molemmin puolin kumpaakin osapuolta hyödyttävää yhteistyötä,

vakuuttuneina siitä, että lähialueyhteistyö avaa merkittäviä mahdollisuuksia Murmanskin alueen, Karjalan tasavallan ja Pietarin sekä Leningradin alueen kehittämiseen samoin kuin Suomen ja Venäjän monimuotoisen kanssakäymisen laajentamiseen,

tarkoituksenaan rohkaista alueellisten viranomaisten yhteistyötä ja kehittää lähialueyhteistyön uusia muotoja,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Sopimuspuolet kehittävät ja laajentavat yhteistyötään Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa sekä Pietarissa ja Leningradin alueella tarkoituksessa edistää näiden alueiden tasapainoista kehitystä ottaen huomioon molempien sopimuspuolten edut.

2 artikla

Yhteistyötä harjoitetaan erityisesti seuraavilla aloilla: keskinäisen kaupan edistäminen, taloudellinen kehitys, luonnonvarojen

hyväksikäyttö, maatalouden ja elintarviketuotannon kehittäminen, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien parantaminen,

tiedonvaihdon parantaminen, ympäristönsuojelu ja ydinvoimaloiden

turvallisuuden parantaminen, hallinnon kehittäminen, terveydenhuolto ja sosiaaliturva, tutkimus ja tuotekehittely, matkailu, koulutus, kulttuuri, ystävyyskaupunki- ja ystävyyskuntatoiminta, urheilu sekä nuorison yhteydet. Yhteistyötä voidaan harjoittaa myös muilla yhteisesti sovittavilla aloilla.

Yhteistyö voi käsittää selvitysten ja tutkimusten tekemistä, hankkeiden valmistelua ja toteutusta, koulutusta, teknistä apua, yhteisyritysten perustamista sekä muita yhteisesti sovittavia yhteistyömuotoja.

Yhteistyön toteuttamista varten laaditaan tarvittaessa yhteistyöohjelmia, jotka sisältävät yhteistyön yleiset suuntaviivat ja joissa laajennetaan yhteistyötä uusille aloille tai määritellään uusia toimintamuotoja.

3 artikla

Sopimuspuolet perustavat lähialueyhteistyön kehittämisryhmän, jonka tehtävänä on koordinoida yhteistyön toteutusta, laatia yhteistyöohjelmia ja päättää tämän sopimuksen liitteiden tarkistuksista.

Kumpikin sopimuspuoli nimittää lähialueyhteistyön kehittämisryhmän oman osapuolen jäsenet, joista ne ilmoittavat toisilleen 30 päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

Yhteistyön toteuttamisesta vastaavat edellä 2 artiklassa mainittujen yhteistyöalojen toimivaltaiset viranomaiset, jotka voivat olla suorassa yhteydessä ja sopia keskenään tämän

sopimuksen toteuttamista koskevista kysymyksistä toimivaltansa ja käytettävissään olevien määrärahojen puitteissa. Toimivaltaiset viranomaiset yksilöidään sopimuksen liitteessä 1.

4 artikla

Sopimuspuolet sitoutuvat edistämään kahdenvälistä yhteistyötä alueellisella ja paikallisella tasolla. Sopimuspuolet ovat 3 artiklan mukaisesti yhteydessä keskenään varmistaakseen, että alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla on tarpeelliseksi katsottavat edellytykset tässä sopimuksessa tarkoitettuun yhteistyöhön.

Alueelliset ja paikalliset viranomaiset, laitokset, yritykset ja yhteisöt voivat olla suoraan yhteydessä keskenään tässä sopimuksessa tarkoitetun yhteistyön hankekohtaiseen toteuttamiseen liittyvissä kysymyksissä oman maan lainsäädännön ja muiden määräysten puitteissa. Alueelliset ja paikalliset viranomaiset, jotka yksilöidään sopimuksen liitteessä 2, voivat sopia toimivaltansa ja käytettävissään olevien määrärahojen puitteissa yhteistyön hankekohtaisesta toteuttamisesta.

5 artikla

Sopimuspuolet pyrkivät lainsäädäntönsä ja määräystensä puitteissa helpottamaan tämän sopimuksen nojalla tapahtuvan yhteistyön valmisteluun ja sen toteuttamiseen liittyviä muodollisuuksia.

6 artikla

Sopimuspuolet myötävaikuttavat tässä sopimuksessa tarkoitettujen hankkeiden toteutukseen yhteisesti. Suomen tasavallan hallitus sitoutuu osallistumaan yhteistyön kustannuksiin tähän tarkoitukseen kunakin varainhoitovuonna varattujen määrärahojen puitteissa. Venäjän federaation hallitus sitoutuu kaikin tavoin helpottamaan hankkeiden toteuttamista ja erityisesti parantamaan suomalaisten yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä tämän sopimuksen tarkoittamilla yhteistyöalueilla.

Yhteishankkeiden rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä samoin kuin oikeudesta käyttää (vuokraus-, konsessio- tai muilla ehdoin) maa-alueita tai luonnonvaroja sopimuksen tarkoittamilla yhteistyöalueilla sovitaan erikseen.

Ne hankkeet, jotka toteutetaan tämän sopimuksen perusteella samoin kuin niissä työskentelevä suomalainen henkilöstö ja niihin liittyvät toimitukset ja palvelukset vapautetaan kokonaan tai osittain veroista, tulleista ja muista maksuista tämän sopimuksen tarkoittamilla yhteistyöalueilla, niin kuin kussakin tapauksessa erikseen sovitaan.

7 artikla

Tämän sopimuksen liitteet ovat sen erottamaton osa.

8 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että voimaantulon oikeudelliset edellytykset on täytetty.

Sopimus on voimassa toistaiseksi, ellei jompikumpi sopimuspuoli irtisano sitä kirjallisesti. Sopimus lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua kirjallisen irtisanomisilmoituksen saamisesta.

Sopimuksen voimassaolon lakkaaminen ei vaikuta sen nojalla aloitettuihin hankkeisiin, jotka saatetaan loppuun, kuten niistä on sovittu.

Tehty Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 1992 kahtena suomen- ja venäjänkielisenä kappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

Venäjän federaation hallituksen puolesta

Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välinen sopimus yhteistyöstä kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen alalla

Suomen tasavallan hallitus ja Venäjän federaation hallitus, joita jäljempänä kutsutaan "sopimuspuoliksi",

haluten vahvistaa ja edelleen kehittää maidensa välisiä ystävällisiä suhteita ja vuorovaikutusta kulttuurin, opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen alalla,

pitäen erityisen tärkeänä ihmisten välisiä suoria yhteyksiä, ajatusten vapaata liikkumista sekä toistensa kulttuurin ja tieteen saavutusten tunnetuksi tekemistä sekä

ottaen huomioon Suomen tasavallan ja Venäjän federaation välillä suhteiden perusteista 20 päivänä tammikuuta 1992 tehdyn sopimuksen periaatteet ja määräykset,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Sopimuspuolet kehittävät keskinäistä yhteistyötään kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen alalla sen mukaan kuin tässä sopimuksessa määrätään.

2 artikla

Yhteistyötä toteutetaan kummankin maan yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä tutkimus-, kulttuuri- ja taidelaitosten ja -yhteisöjen kesken niiden

toimivallan puitteissa kummankin maan lainsäädännön mukaisesti.

Sopimuspuolet tukevat arkistoalan kiinteitä yhteyksiä ja edistävät kummankin maan

kirjastojen ja museoiden välisten suhteiden jatkuvaa kehittämistä.

Sopimuspuolet edistävät elokuva-alan yhteistyötä ja kummankin maan teattereiden ja musiikkilaitosten välisten yhteyksien kehittämistä.

Sopimuspuolet edistävät luovan työn ja muiden kansalaisjärjestöjen välisiä suoria yhteyksiä ja omatoimista yhteistyötä tämän sopimuksen tarkoittamilla aloilla.

Sopimuspuolet rohkaisevat kansalaistensa välisiä yhteyksiä ja kiinnostusta toistensa kulttuuriin ja tieteeseen sekä edistävät maidensa kansojen kielten opetusta ja tutkimusta.

3 artikla

Sopimuspuolet kiinnittävät erityistä huomiota yhteistyöhön kulttuuriperinteen säilyttämiseksi ja edistävät historiallisten ja kulttuurimuistomerkkien suojeluun, restaurointiin ja käyttöön liittyvien kokemusten vaihtoa.

4 artikla

Sopimuspuolet tukevat Venäjän suomensukuisen väestön sivistyksellisiä yhteyksiä Suomeen ja Venäjältä peräisin olevien mahdollisuuksia vaalia omaa kulttuuriperinnettään Suomessa.

5 artikla

Sopimuspuolet edistävät yhteistyötä tekijänoikeuksien ja niitä lähellä olevien oikeuksien alalla.

6 artikla

Sopimuspuolet ovat valmiita rohkaisemaan tiedotusvälineiden yhteistyötä ja helpottavat

niiden edustajien toimintaolosuhteita molemmissa maissa.

Sopimuspuolet rohkaisevat yhteistyötä kustannusalalla.

7 artikla

Sopimuspuolet edistävät urheilun ja liikunnan aloilla viranomaisten ja laitosten välistä yhteistyötä ja tutkimusta ja rohkaisevat liikunta- ja urheilujärjestöjä kehittämään edelleen keskinäistä yhteistyötään.

8 artikla

Sopimuspuolet kehittävät nuorisokysymyksiä käsittelevien viranomaisten ja laitosten välistä yhteistyötä ja rohkaisevat kummankin maan nuorisojärjestöjen ja nuorten välisiä yhteyksiä.

9 artikla

Sopimuspuolet edistävät matkailuvaihdon kehittämistä kummankin maan kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi.

10 artikla

Tämän sopimuksen toteuttamista seuraa yhteinen työryhmä, joka koostuu asianomaisten ministeriöiden ja virastojen edustajista. Työryhmä kokoontuu tarpeen mukaan tai jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä vuorotellen kummassakin maassa arvioimaan yhteistyön toteutumista ja laatimaan suunnitelmia sen kehittämiseksi.

Tämän sopimuksen toimeenpanemiseksi tarpeellisista pöytäkirjoista ja ohjelmista

Suomen tasavallan hallituksen puolesta:

Paavo Väyrynen

voidaan sopia asianomaisten viranomaisten kesken niiden toimivallan ja kummankin maan lainsäädännön mukaisesti.

11 artikla

Tämän sopimuksen voimaantulosta lukien lakkaavat olemassa voimassa 27 päivänä elokuuta 1960 Suomen tasavallan ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä sivistyksellisestä yhteistyöstä tehty sopimus, 6 päivänä kesäkuuta 1984 Suomen tasavallan hallituksen ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä yhteistyöstä elokuva-alalla tehty sopimus sekä 6 päivänä lokakuuta 1987 Suomen ja SNTL:n välillä yhteistyöstä kulttuurin, tieteen ja opetuksen alalla vuosina 1988-1993 tehty ohjelma.

12 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että niiden valtiosäännön mukaiset sopimuksen voimaantulolle tarpeelliset edellytykset on täytetty.

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi, ellei jompikumpi sopimuspuoli irtisano sopimusta kirjallisesti. Sopimus lakkaa olemassa voimassa kuuden kuukauden kuluttua kirjallisen irtisanomisilmoituksen vastaanottamisesta.

Tehty Helsingissä 11 päivänä heinäkuuta 1992 kahtena suomen- ja venäjänkielisenä kappaleena molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

Venäjän federaation hallituksen puolesta:

A.V. Kozyrev